

HONDENSCHOOL
't Peerke

Welkom

De eerste stapjes in de hondenwereld

Inhoud

I. Een nieuwe huisgenoot	4
A. Het opstellen van de huisregels	5
B. Over JA's en NEE's	9
C. Omgaan met je pup	12
D. Zindelijkheidstraining	15
II. Hoe gaan wij jou helpen: de hondenschool	17
A. De clicker en het aanleren van gedrag	17
B. Structuur van de hondenschool	18
III. Het leven zoals het is . . . in de roedel	19
A. De roedel in de natuur	20
B. De roedel in huis	21
IV. Een balans	24
V. Tips bij het trainen	25
A. Benodigheden tijdens de trainingen	28
B. Het spel	29
VI. Honden en kinderen	31
A. Opvoeding van hond én kind	32
B. Gouden regels	35
VIII. Inentingen en gezondheid	36
A. Inentingen	36
B. Parasieten	37
C. Loopsheid bij teven	38
Slotwoord	39

Hallo nieuw lid!

Welkom in onze club van hondenliefhebbers. We zijn gevlid met het vertrouwen dat je aan ons schenkt om je wegwijs te maken in de wereld van onze gemeenschappelijke viervoetige vriend. In deze tocht zal je begeleid worden door het team van instructeurs, elkeen zal aan jou zijn of haar input geven om jouw hond te helpen opvoeden. Zij zijn altijd bereid om je verder te helpen, aarzel daarom niet om bij problemen of vragen hen te raadplegen.

Dit kleine boekje dient als opstapje; we gaan proberen je een idee te geven van onze ideeën en onze methoden, van het gedrag en gezondheid van je hond en van de werking van de hondenschool in het algemeen. Het is een aanrader dit boekje eens door te nemen vóór je eerste les, de introductieles. Je kan dit boekje ook bewaren en, wanneer nodig, bepaalde zaken terug opzoeken als je ze nodig hebt. Het hoofdoel van dit boekje is om jou de nodige informatie over te dragen die we niet altijd tijdens de lessen kunnen behandelen en vertellen.

Het boekje is als volgt georganiseerd. In het eerste hoofdstuk geven wij jou tips om met jouw hond in huis om te gaan. Tijdens de lessen op de hondenschool is het moeilijk om huiselijke situaties te creëren, daarom geven wij jou de theorie op papier zodat je dit toch in de praktijk kan brengen. Uiteraard zijn wij open voor vragen of suggesties hieromtrent. In het tweede hoofdstukje gaan wij jou uitleggen hoe wij op onze hondenschool de hond op een positieve manier gaan leren leren en welke methoden wij gebruiken. Bovendien krijg je ook een idee van de structuur en organisatie van onze club. Hoofdstuk drie dient vooral als een verduidelijking van hoofdstuk één; het zal uitleggen waarom wij bepaalde tips geven of gegeven hebben. Verder lees je over de roedel en de roedelleider wiens plaats jij zal moeten innemen. Om dit klaar te krijgen geven wij jou ook de nodige tips. In het vierde hoofdstukje zullen we een tussentijdse balans opmaken over de informatie die je we al verzameld hebben. Omdat je tijdens de lessen gebombardeed zult worden met ‘tips and tricks’ en deze niet allemaal zal kunnen onthouden, geven wij de allerbelangrijkste op papier. Dan kan je deze regelmatig bekijken hetgeen iedereen ten goede komt. Het zesde hoofdstuk behandelt de niet eenvoudige combinatie van kinderen en honden en het legt uit hoe je ongelukken volledig kan vermijden. Tot slot informeert het laatste hoofdstuk je over de gezondheid van je hond.

We bedanken je nogmaals om voor onze hondenschool te kiezen. Neem ook regelmatig eens een kijkje op onze website (<http://www.hondenschoolpeerke.be>) voor praktische regelingen betreffende de lessen. Je bent ook altijd vrij om onze facebook pagina te bezoeken en er leuke dingen over de hondenschool te posten!

Wij wensen jou heel veel succes toe!

Het bestuur en de instructeurs.

I. Een nieuwe huisgenoot

Onlangs is een nieuwe vriend bij jou in huis binnen gewandeld, ééntje die voor de komende jaren aan jouw zijde zal blijven staan. Maar de aanschaf van een hond houdt meer in dan hem lief te hebben en te koesteren. Immers, als je veel plezier aan je hond wil beleven voor de komende jaren, moet je hem *vanaf nu* opvoeden: zeggen wat kan en wat niet kan. Ieder huis heeft zijn regels en de hond, net als alle bewoners, moet zich ook aan de regels houden. Dit kleine boekje probeert jou een basis in het opvoeden mee te geven die verder ontwikkeld zal worden tijdens de lessen op de hondenschool.

Om je hond op te voeden, moet je consequent leren zijn en je ervan bewust zijn dat de pup, nu klein en schattig, bij jou in huis binnen enkele maanden zal uitgroeien tot een volwassen en sterke hond die, wat sommige mensen ontgaat, nog steeds dezelfde hond is als die kleine, schattige pup. Dit wil zeggen dat als de pup *nu* op de zetel mag slapen, de volwassen hond dit *later* ook nog mag. Deze regel in het opvoeden, kan mooi worden samengevat als

Vuistregel

Één keer JA = Altijd JA

Met andere woorden zegt deze vuistregel dat er geen uitzonderingen gemaakt mogen worden op de huisregels. Wat nu deze huisregels zijn, bepaal je zelf. Wij zullen je in dit boekje enkele tips geven om goede, haalbare huisregels samen te stellen. Bijvoorbeeld, je besluit dat de hond op de zetel mag, nu als pup en later als volwassen hond. Is dit een haalbare regel? Als je net bent gaan wandelen in de gietende regen en je vriendje heeft zich fijn in een plas modder gerold . . . Mag hij dan nog, lekker vuil, languit op de zetel gaan liggen? . . . Of mag hij als hij volop in de rui is nog op de zetel? . . . JA! . . . Resultaat: een vuile zetel.

Om je viervoeter op te voeden ga je moeten leren consequent zijn; het omgekeerde van de vuistregel gaat niet op! Één keer NEE \neq altijd NEE! Als je vandaag je hond zegt dat hij niet op de zetel mag, wil dat niet zeggen dat hij morgen niet zal proberen op de zetel te klimmen. Je gaat moeten leren van éénmaal NEE altijd NEE te maken door zelf consequent de NEE te hanteren.

Op papier lijkt dit allemaal heel eenvoudig, maar in de praktijk kan dit wel eens tegenvallen. Een hond die te veel NEE's te verduren krijgt (en op een verkeerde manier, zie B.) zal er 'als een geslagen hond bijlopen' en de minste bewegingen van zijn baas wantrouwen. Langs de andere kant zal een hond die te veel wordt toegelaten de stempel van 'een vervelende hond' krijgen omdat hij bijvoorbeeld steeds op de zetel spingt en het bezoek van boven tot onder afflikt; niet alle mensen zijn hier even blij mee. In praktijk komt het erop neer dat je zal moeten leren omgaan met je hond: hoe zeg ik NEE en hoe zeg ik JA? Dit is een balans: te veel NEE is niet goed, maar te veel JA evenmin. De Yin en Yang zal in harmonie moeten zijn! Deze verhouding is uniek voor elke combinatie baas-hond. Ieder mens is

uniek én ieder hondje is uniek, dus de combinatie baas–hond bezit een zekere dubbele uniciteit. Dit ontdekken is hetzelfde als leren omgaan met je hond en dit neemt tijd in beslag.

We hopen dat we je nu een idee hebben gegeven over waarom opvoeding belangrijk is en over hoe we dit gaan doen. Echter is er nog een reden waarom de opvoeding van je viervoeter belangrijk is. Deze reden is de verantwoordelijkheid in de derde persoon. De politieke wereld zwicht onder de verzuchtingen van de steeds toenemende onverdraagzaamheid van de burger. Eerlijk gezegd, niemand is blij als er een ‘pakketje’ op de stoep ligt te wachten. Maar sommige mensen krijgen het al op hun heupen als ze nog maar een hond zien, bijvoorbeeld op het terras of op de markt. Dit gaat zover dat er honden verboden worden op verschillende plaatsen, bijvoorbeeld de markt! Eerlijk gezegd, niemand is blij als een hond voortdurend aan het blaffen is op het terras en op de tafels en stoelen springt. Daarom moeten wij onze hond opvoeden zodat hij leert rustig naast zijn baas te blijven liggen; op die manier geven we andere mensen een positief signaal. Wij willen dat het trouwste dier deel blijft uitmaken van het straatbeeld, daarom zullen we als baas bewust moeten zijn om zo weinig mogelijk hinder te vormen voor onze omgeving. Dit begint bij oog te hebben voor aanstootgevende situaties als het achterlaten van hondenpoep, lawaaihinder, asociaal gedrag, etc. En ja, de basis hiervoor is opvoeding!

A. Het opstellen van de huisregels

In deze sectie zullen we je enkele ideeën geven voor de regels in jouw huis, de volgende sectie behandelt het naleven van deze regels. Zoals reeds vermeld, is consequentie van jou als baas de sleutel. Nadat deze huisregels zijn opgesteld, mogen (en kunnen) deze in principe niet meer veranderd worden. Hoe ga je nu te werk om deze regels op te stellen? Het beste om naar deze regels te kijken is via een balans getoond in de figuur hieronder.

Hoe meer je jouw hond toelaat, i.e. hoe minder regels je hebt in huis, hoe hoger hij zal komen op de balans. Om tot een welopgevoede hond te komen, is het belangrijk om boven hem te blijven staan. Als de balans tipt en de hond boven jou komt te staan, wordt hij baas en gaan wij luisteren naar hem. Dit is uiteraard niet de bedoeling! In wat volgt, stellen we enkele vragen gaande over het onderwerp ‘mag je hond ...?’. Hierop baseer je dan een huisregel. We geven ook een korte discussie over wat wij uit ervaring aanraden. Waarom wij dit bepaald advies geven zal allicht duidelijker worden doorheen de rest van dit boekje en tijdens de lessen op de hondenschool.

★ Mag jouw hond in de zetel? In het bed?

Hoewel het uiterst gezellig kan zijn als je hond lief tegen je aan komt kruipen 's avonds in de zetel, is het toch niet verkeerd om van de zetel en jouw slaapkamer verboden terrein te maken. Op die manier bepaal jij wie waar gaat liggen of zitten, meer bepaald de hond ligt op de grond (of mat, mand, kussen, bench, etc.). Dit plaats jouw automatisch in de positie van leider. Besluit je toch jouw hond in de zetel te laten, dan dien je ervan bewust te zijn dat jij nóg steeds bepaald wie waar gaat liggen. Meer bepaald, als jij in de zetel wil gaan zitten, moet jouw hond plaats maken voor jou en niet omgekeerd!

★ Mag jouw hond vrij buiten en binnen?

Dit is uiteraard iets wat wij aanraden (indien mogelijk). Honden hebben nu eenmaal beweging nodig. Wel is het belangrijk om in te zien dat jij nog steeds bepaald of jouw hond binnen of buiten mag/moet zijn of vrij mag rondlopen. Dit wil zeggen dat als je hond buiten is en je wil hem binnen, bijvoorbeeld omdat het regent, je jouw hond tot binnen roept. Het kan best zijn dat hij niet rechtstreeks wil komen; hiervoor moet je consequent zijn en je hond toch tot binnen lokken. Tenslotte moet jouw hond naar jou luisteren en niet omgekeerd.

★ Krijgt jouw hond de eerste begroeting als jij thuis komt?

Na een tijdje weggeweest te zijn, is jouw trouwe vriend natuurlijk uiterst gelukkig als jij terug thuis komt. Van enthousiasme kan hij gaan blaffen, springen, etc. Zeker als jonge hond raden wij jou aan om hem in deze enthousiaste fase eventjes te negeren totdat hij terug in ‘normale modus’ is. Daarna kan je hem begroeten door, bijvoorbeeld, hem te aaien, een koekje te geven of met hem te gaan spelen. Het is heel voornaam om hierin een gezonde balans te vinden. Immers, het zou niet goed zijn mocht jouw hond niet blij zijn als jij terug thuis komt. Jouw vriend hoort blij te zijn als hij jouw terug ziet, maar hij moet leren om zich te bedwingen (door niet tegen je aan te springen enz.). Dit verkrijgt je door hem tijdelijk te negeren en *niet* te bestraffen.

★ Wanneer krijgt jouw hond zijn eten?

We raden aan om je hond eten te geven op bepaalde en regelmatige tijdstippen zodat jij, als leider van de roedel, bepaald wanneer hij zijn eten krijgt. Best is dit een tijdstip nadat jij gegeten

hebt (de roedelleider eet eerst). Ook raden we je aan om hem slechts één kans te geven om te eten, d.w.z. dat je zijn voer wegneemt wanneer hij zijn eetbak verlaat. Op die manier beslis jij over het eten in de roedel. Door dit te doen gaat jouw hondje jou vlugger zien als de roedelleider en gaat hij respect voor jou krijgen.

★ Mag je hond bedelen?

Normaliter is het antwoord op deze vraag een overduidelijke NEE, maar de meeste mensen zijn zich niet bewust van het feit dat dit aangeleerd gedrag is. Als jullie eten en de hond eet niet mee, zal hij ook de link niet leggen dat er voor hem iets te rapen valt. Blijf hier consequent in, hoe verleidelijk het ook kan zijn om het laatste stukje vlees aan de hond te geven. Bovendien is bedelen de omgekeerde wereld: de hond geeft jou de opdracht om hem een stukje van het eten te geven. En zeg eerlijk, wij delen de opdrachten uit.

★ Wanneer en hoe lang ga je met jouw hond spelen?

Samen met jouw hond spelen is heel voornaam en het versterkt bovendien jullie band, zie ook sectie [V.B.](#) over *hoe* spelen. Wanneer ga je nu spelen? Als de hond komt afgelopen met een of ander speelgoedje in zijn mond? Door op zijn verzoek in te gaan heeft hij beslist wanneer het spel van start gaat, een taak die eigenlijk is weggelegd voor jou als leider. Daarom kan je best niet op zijn verzoeken in gaan door hem simpel te negeren; je gaat met je hond spelen als jij dat bepaalt. Een goed spel duurt niet lang: met een hond spelen hoeft absoluut geen vijf tot tien minuten te duren. Door regelmatig kort met hem te spelen, hou je zijn interesse in het spel. Wanneer je nu het spel precies stopt dat hangt ook van jou af (en niet van jouw hond!). Het gebeurt nog al te vaak dat mensen een balletje tien maal weggooien en de hond dit negen keer braaf terugbrengt. De tiende keer is er 'te veel aan'; de hond heeft geen zin meer om de bal nog terug te brengen. De fout die de meeste geleiders dan maken is om inderdaad het spel te stoppen, maar op die manier heeft jouw hond bepaald wanneer het spel stopt. Daarom kan je beter het balletje twee of drie keer weggooien zodat hij dit ook twee of drie keer goed en graag doet. Daarna stop je, ookal vraagt jouw hond naar meer. Door te stoppen op het hoogtepunt van het spel, zal hij volgende keer nog meer geïnteresseerd zijn.

★ Wanneer krijgt jouw hond affectie van jou?

In principe gaat hier dezelfde redenering als hierboven op. De hond kan komen vragen naar aandacht. Dit kan je best negeren: jij bepaalt wanneer de hond geknuffeld wordt en niet andersom. Bovendien hoeft deze affectie niet lang te duren; beter tien keer kort dan één maal lang. Als je jouw hond te lang aait, kan het gebeuren dat hij op een gegeven moment er genoeg van heeft en van bij jou vertrekt. Hier heeft hij bepaald wanneer jij moet stoppen met aaien; dit is niet oké! Die beslissing hoor jij te maken. Door jouw hond te laten bepalen wanneer en hoelang hij aandacht krijgt, ga je creëren dat hij jou gaat negeren en dit willen we absoluut niet!

★ Hoe wordt jouw hond gestraft?

Vroeg of laat zal het allicht gebeuren dat je hondje iets fout doet, denk maar aan knabbelen op de tafelpoten, en dat je de ongelofelijke drang hebt om je hond te straffen. Hoe ga je dit doen? Vele mensen hebben de neiging om de hond van hen weg te sturen, bijvoorbeeld naar buiten, naar zijn hok, de bench, mand, enz. Ook een ‘opvoedkundige tik’ komt nogal eens graag naar boven. Maar alvorens je jouw hond straft, bedenk dan goed wat je gaat bereiken. Door hem naar zijn mand (of bench e.d.) te sturen, ga je aan die plaats een negatieve betekenis geven. Dit is natuurlijk in tegenspraak met het feit dat zijn mand (of bench e.d.) een rustplaats voor jouw hond moet zijn; hij hoort hier graag te zijn en hij kan hier zijn rust vinden. Bovendien zal elke straf die jij geeft de hond–baas relatie verzwakken; dit breekt het vertrouwen van jouw hond (zeker de opvoedkundige tik). Wij raden eigenlijk aan om je hond *niet* en *nooit* te straffen omdat dit meer breekt dan opbouwt. Als je hond iets fout doet, corrigeer hem dan gewoon. Stap naar hem toe, zeg duidelijk (zie ook B.) dat hij niet op de tafelpoot mag knabbelen en ga weg en, belangrijk, vergeet dat het gebeurd is. Corrigeer kort en dan is het passé, straffen is onnodig.

★ Wie gaat met wie wandelen?

Door de vraag op deze manier te stellen is het antwoord overduidelijk: wij gaan met onze hond wandelen. Maar in praktijk zien we toch dat dit niet gebeurt; de hond gaat met de mensen wandelen: hij trekt aan de lijn. Je hond hoort keurig met een ontspannen lijn mee te wandelen. Ook hoort hij andere honden, auto’s, fietsers, wandelaars, etc. te negeren. Tijdens de wandeling moet jouw hond jou dus volgen. Dit werkt ook zo in de roedel: de roedelleider bepaalt naar waar de roedel wandelt. Op die manier plaats je jouw hond dus in de positie van ‘volger’ en niet als ‘leider’.

★ Waar mag je hond zijn behoeften doen?

Voor het gemak thuis raden we je aan om een bepaalde plaats uit te kiezen en je hond te leren op deze plaats zijn behoeften te doen (zie D.). Op deze manier moet je niet continu lopen ‘rapen’. Deze vraag heeft eigenlijk meer betrekking op de wandelingen die je met je hond gaat maken, i.e. hem ‘uitlaten’. Voor vele mensen mag de hond overal zijn behoeften doen en daarna ruimen zij dit –hopelijk– keurig op. Het is niet slecht om je hond te leren gaan wandelen *om te wandelen*, d.w.z. dat hij niet overal zijn behoeften mag doen. Waar hij mag, dat bepaal jij. Geef hem een signaal dat hij ‘vrij’ is om zijn behoeften te doen. Dit kan tijdens een korte periode tijdens de wandeling (bijvoorbeeld in een twintig meter lange grasstrook langs de weg) of tijdens een lange periode (bijvoorbeeld als je in de bos gaat wandelen). Wanneer zijn tijd om is, geef je hem terug een signaal dat je verder gaat met wandelen, d.w.z. dat hij vanaf hier niet meer vrij is om zijn behoeften te doen. Het zal allicht gebeuren dat je hond toch probeert zijn behoeften te doen hoewel jij hem geen signaal hebt gegeven. Dit is het punt om consequent te zijn en evenzeer

door te wandelen en hem later (na enkele meters) de kans te geven om zijn behoeften te doen. Merk wel op dat voor een pup dit niet altijd haalbaar is omdat een jonge hond nog niet zindelijk is en moeilijker kan ophouden. Geef jonge honden daarom voldoende kansen om hun behoeften te doen.

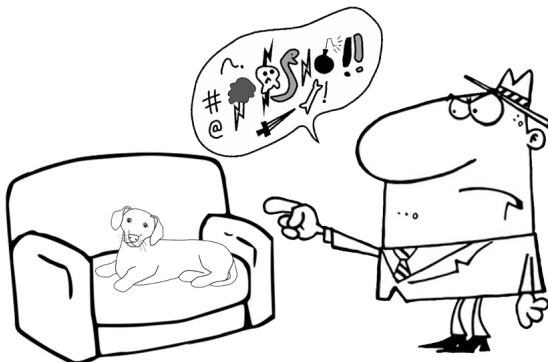
We hebben je nu de belangrijkste punten gegeven om je huisregels op te maken. Misschien heb je er zelf nog die je eraan wil toevoegen (bv. de hond mag niet in de keuken). Heb je vragen hierom? Aarzel dan niet om dit tijdens de introductieles (of in het algemeen, de lessen) te vragen aan jouw instructeur.

B. Over JA's en NEE's

Hoe weten wij dat we binnen de bebouwde kom niet harder dan 50 km/h mogen rijden? Simpel, het staat geschreven en/of het wordt je verteld. Hoe weet je hond dat hij niet op de zetel mag? Wel, je mag het neerschrijven of het hem vertellen, maar dat gaat je niet ver brengen, want zoals je allicht al gemerkt hebt, je hond verstaat geen Nederlands. . .

Als wij binnen de bebouwde kom 70 km/h rijden in plaats van 50 km/h, dan worden wij 'gestraft' met een boete. Op die manier worden we er aan herinnerd dat dit niet mag. Voor je hond gaat juist hetzelfde op, als hij iets doet wat niet mag, lees: als hij de huisregels schendt, zal hem duidelijk gemaakt moeten worden dat dit niet mag. Dit doen we door hem te corrigeren (denk eraan: niet te straffen). Hoe gaan we corrigeren? Wel, hier komt de dubbele uniciteit naar boven: niet elke hond kan op dezelfde manier gecorrigeerd worden, noch kan ieder persoon dezelfde correctie uitvoeren. Laten we eerst even stilstaan bij twee foutieve manieren van corrigeren die nog maar al te veel gebruikt worden. Als voorbeeld nemen we opnieuw de zetel.

De tekening hieronder toont hoe sommige mensen hun hond denken te corrigeren. Ze zien de hond op de zetel liggen en hierop beginnen ze te grommelen. Om het dan nog erger te maken, krijgt de hond soms nog een pakje slaag of wordt hij uit de zetel gegooid. Daarenboven zetten sommigen nog de kers op de taart door hun hond in het hok of de bench te zetten. Hiermee hebben ze de indruk 'voilà, nu heb ik hem eens goed gezegd'.

Fout! Een hond op deze manier corrigeren is totaal fout! Wat hebben we hiermee bereikt? Ten eerste heeft de hond enige tijd gekregen wat hij wou: hij ligt op de zetel. Dan komt er iemand af die op hem begint te brullen en hem vervolgens een mep verkoopt. Het resultaat van zulke scheldtirade is dat de hond schrik krijgt van de persoon in kwestie, in het ergste geval is dit zijn baas. Hoogstwaarschijnlijk zal hij niet eens de link met de zetel leggen! Wordt de hond daarna in zijn bench gezet, dan is het resultaat hiervan dat zijn bench een 'strafplaats' wordt, een negatieve plaats terwijl dit juist een plekje moet zijn waar de hond zijn rust kan vinden. Ook is het niet verwonderlijk dat de hond een mep niet zal blijven tolereren, vroeg of laat zal hij jou gaan corrigeren op die mep. Hij maakt duidelijk dat hij niet geslagen wil worden door te grommen en eventueel te bijten. Onthoud goed: wie een stok zoekt om de hond te slaan, wordt gebeten! Hetgeen we uiteindelijk bereikt hebben is dat onze vriend angstig wordt voor ons en ons begint te wantrouwen. Dit is helemaal niet wat we willen!

De volgende tekening toont een tweede foutieve manier van corrigeren die we even willen bespreken. Als hondenschool stellen we vast dat deze 'manier' nog vaak gehanteerd wordt en, bovendien, dat mensen hierin geloven omdat deze correctie zogenaamd zachtaardig is. De hond ligt in de zetel en iemand merkt dit op. Hij of zij stapt op de hond af en begint met een heus verhaaltje te vertellen al dan niet op een rustige toon. Onder het motto onze hond wist wat ik bedoelde, heeft de persoon in kwestie de hond gecorrigeerd.

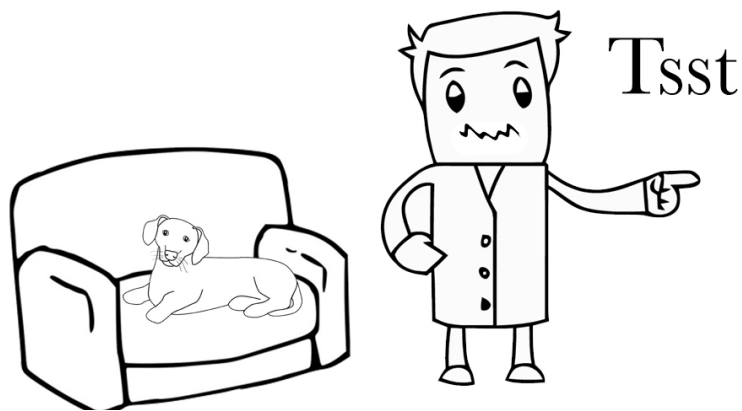

Opnieuw fout! De hond heeft ten eerste geen boodschap aan het verhaaltje dat hem verteld wordt, laat staan dat hij er iets van begrijpt. Door dit bovendien op een rustige manier en met lichte stem te doen, zal de hond dit eerder zien als aandacht en beloning in plaats van een correctie. Met andere woorden, we stimuleren juist dat onze hond op de zetel zal gaan liggen. Ook dit is niet wat we willen! Hoe gaan we onze hond nu wél corrigeren. In pricipie hangt alles van van situatie tot situatie, maar er is wel een algemene, belangrijke regel, die kan samengevat worden als

Corrigeren
Kort

Zoals reeds vermeld in de vorige sectie hoort een correctie kort te duren. Knabbelt jouw hond op de tafelpoot, dan heeft het geen zin om voor de rest van de dag lastig op hem te zijn of om ellenlang tegen hem te schreeuwen (situatie 1). Je hond moet weten dat wat hij aan het doen is niet mag. Dit maak je hem enkel duidelijk door hem kort te corrigeren. Ook vermeld is dat straf absoluut te vermijden is; straffen doet breken! Ook moet je hond boodschap hebben aan wat je hem wil vertellen; vertel hem geen verhaal (situatie 2), maar zegt kort dat hij dit niet mag (met foei of nee).

Hernemen we nu terug de situatie van de zetel. Stel, je betrapt je hond die op de zetel ligt. In principe ben je dan te laat om hem te corrigeren op het feit dat hij niet in de zetel mag *springen*. Het enige wat je dan nog kan doen is eisen dat hij uit de zetel gaat; ga zelfzeker naar hem toe en doe hem de zetel verlaten door zelf kalm en assertief de zetel te claimen.

Om je hond te corrigeren op het feit dat hij in de zetel springt, moet je hem ook corrigeren *op* het moment dat hij in de zetel springt. Dit kan je doen door hem ofwel onmiddellijk terug op de grond te zetten ofwel door zijn sprong te blokkeren. Sommige mensen hebben al de neiging om te corrigeren alvorens hij iets fout gedaan heeft. In de situatie hieronder, waar de hond klaar zit om te springen, wordt er al te vaak gezegd 'nee, niet springen!'

Maar als je goed naar de tekening kijkt, zie je dat de hond nog niets verkeerd doet: hij springt namelijk nog niet. De correctie hoort te komen op het moment dat je hond springt! Enkel zo kan je hem op dit gedrag corrigeren. Over correcties kunnen wij als hondenschool twee zaken niet genoeg benadrukken:

Corrigeren

Wees niet bang om een correctie te geven, maar doe dit met respect!

Wij zien regelmatig dat mensen hun honden niet durven corrigeren: ‘ocharm dat dutske’. Maar er is niets ‘ocharm’ aan want bij een correctie doen we een hond géén fysieke pijn! In een later stadium, als dat ‘dutske’ al wat groter is geworden, beginnen deze mensen zich toch te ergeren aan het gedrag van hun hond dat ze vroeger niet gecorrigeerd hebben. Tot de bom barst en er wel fysiek geweld gebruikt wordt. Dit is uiteraard niet de bedoeling. Een correctie gebeurt met respect, zonder pijn; je moet er consequent op staan dat de huisregels nageleefd worden. De boodschap is om het barsten van de bom voor te blijven. Door je hond rustig op de huisregels te wijzen, i.e. door hem respectvol en zonder fysieke pijn te corrigeren, blijf je het wederzijdse respect en de vriendschapsband houden.

Over corrigeren onthouden we dat

- Een correctie geen straf is, maar een korte wijzing op de huisregels. Dit gebeurt zonder fysieke pijn en zonder druk of dwang. Het wederzijds respect moet behouden blijven.
- De hond boodschap moet hebben aan de correctie en moet snappen wat er bedoeld wordt. Dit wil zeggen dat je jouw hond corrigeert op het moment dat hij iets verkeerd doet, niet ervoor en niet erna.

C. Omgaan met je pup

Het nieuwe, jonge leven dat onlangs bij jouw thuis is binnengewandeld, zal zich snel ontwikkelen tot een volwassen hond. Hoe jij met je pup *nu* omgaat tijdens deze ontwikkelingsfase, bepaalt de kwaliteit van zijn latere leven. Het belangrijkste voorbeeld hebben we reeds uitgebreid behandeld: de huisregels. Ben je té streng, dan wordt jouw pup later een angstige en onderdanige hond. Ben je niet streng genoeg, dan groeit de hond over je heen en wordt hij ‘baas’. Maar er rusten nog meer verantwoordelijkheden op jouw schouders... Al dezen berusten op het motto ‘jong geleerd is oud gedaan’.

De indrukken die de jonge hond gaat krijgen, bepaalt hoe hij later tegen de wereld aankijkt. Dit is omdat een jonge hond het vermogen heeft om te veralgemenen. Bijvoorbeeld, hij ziet een man. De man is vriendelijk. De man aait hem. Hiermee prent hij in dat mannen lief zijn voor hem. (Dit vermogen om te veralgemenen verliest hij op latere leeftijd; hij zal dan inprenten dat *deze* man lief is voor hem). Maar dit kan ook omgekeerd. Stel, hij ziet een man. De man is niet vriendelijk en schopt

hem. Dan prent de pup in dat mannen slecht zijn voor hem. Hierop kan hij een angst voor mannen in het algemeen ontwikkelen.

Het is dus enorm belangrijk dat je jonge hond zo veel mogelijk positieve indrukken krijgt van de wereld. Op die manier zal hij positief, niet anstig, tegen de wereld aankijken. Het mooiste voorbeeld hiervan is onweer of vuurwerk. Vele honden gedragen zich anstig tijdens het onweer. Dit is omdat ze hiervan schrikken, i.e. ze krijgen een negatieve ervaring. Wil je dat jouw hond niet anstig is voor het onweer dan moet je hem dit leren en best zo vroeg mogelijk. Waarom? Wel, juist omdat hij nu het vermogen heeft om in te prenten dat harde knallen 'oké' zijn. Om dit te bereiken, laat je de hele dag (en hele dagen) onweersgeluiden afspelen (deze kan je bijvoorbeeld vinden op youtube). Je begint zacht en elke dag voer je het volume op. Zo went hij aan het volume en leert hij dat harde knallen niet eng zijn.

Omdat deze veralgemeningsfase relatief kort duurt, is elke dag van een pup belangrijk. Een dag niet bezig met de pup is een verloren dag! Om je te helpen je hond zo veel mogelijk indrukken te geven en hem aan zo veel mogelijk gewend te maken, stellen we je een lijstje samen op de volgende pagina. We raden je aan om dit lijstje te kopiëren en per dag aan te kruisen of je hond de ervaringen gehad heeft. Probeer ernaar toe te streven dat je hond elke ervaring elke dag gehad heeft. Houd dit zeker vol gedurende de eerste vier weken!

Bij het geven van deze indrukken kan het perfect gebeuren dan je hond toch angstig reageert op een bepaalde situatie. Probeer in dat geval de angst te verminderen (bijvoorbeeld: harde knallen worden zachte knallen). Aarzel in dit geval zeker niet om raad te komen vragen aan jouw instructeur.

We willen het toch nog eens vermelden (en een link leggen naar de twee voorgaande secties): correcties zijn ook indrukken. Enerzijds krijgt jouw hond een indruk van de huisregel: 'dit mag ik niet'. Dit is natuurlijk goed voor de opvoeding! Anderzijds krijgt jouw hond ook een indruk van jou: 'hé die persoon was niet zo aangenaam'. Dit is natuurlijk minder voor jouw hond-baas relatie. Dit is nu dé reden waarom we niet mogen overdrijven in onze correcties. Gebruik gezond verstand en leg een gezond evenwicht! Enerzijds ben jij de roedelleider, maar anderzijds ben je ook de hond zijn beste vriend. Houd deze vriendschap in ere! We begrijpen dat dit niet gemakkelijk is en dat de lijn tussen correctie en straf soms vaag en dun is. Indien je met vragen zit, aarzel zeker niet om ze stellen op de hondenschool!

Over omgang met je pup onthouden we dat

→ De pup *zoveel* mogelijk *positive* ervaringen moet oplopen.

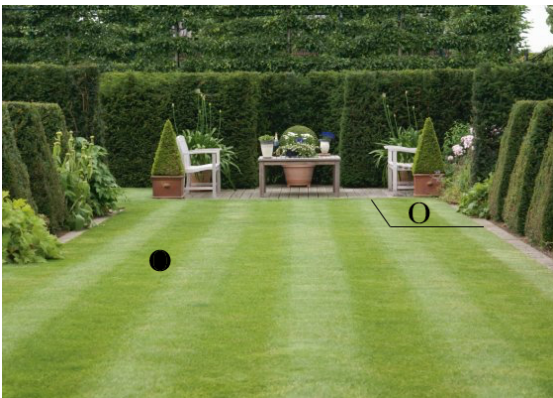
Week 1 2 3 4 ...

		Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag	Zaterdag	Zondag
Sociale contacten:	volwassenen							
	kinderen							
	andere honden							
	andere dieren							
Omgeving:	auto's							
	fietsers							
	joggers							
	drukke (bv. school, markt, winkelcentrum...)							
	Rolstoel, rollator, buggy...							
Verzorging:	tandjes bekijken							
	oortjes bekijken							
	voetzoeltjes bekijken							
	optillen en op verhoogje plaatsen							
	borstelen							
Geluiden:	huishoudelijke apparaten (bv. stofzuiger, mixer, grasmaaier...)							
	knallen							
	deurbel							
Ervaringen:	wandelen aan de lijn							
	in de auto meerijden							
	alleen zijn							
	bench, hok, mand...							
Andere:							

D. Zindelijkheidstraining

Je hondje zindelijk maken is wellicht de langst durende en vermoeienste opdracht die je eigenaar te wachten staat. Zindelijkheidstraining kan maanden in beslag nemen. Maar hoe beter je dit nu volhoudt, hoe meer plezier je er later van zal hebben. Zo zou je de hond kunnen leren om zijn behoeften te doen op commando, ook samen wandelen (zonder dat hij tegen elk paaltje plast) wordt een zaligheid, enzovoorts. Om je hond zindelijk te maken, moet je één ding goed in het hoofd houden: de hond is uit zijn vertrouwde omgeving, de nest, weggehaald en hij heeft géén besef van een ‘toilet’! Dit zullen we hem moeten aanleren!

Om aan de training te beginnen, kiezen we eerst een duidelijke ‘toiletplaats’ uit voor de hond. Dit kan in principe overal, maar zorg dat het een duidelijk herkenbare plaats is. Zorg ook dat de plaats éénduidig is, d.w.z. dat je beter geen stukje gras neemt dat lijkt op alle andere stukjes gras. . . Dit zie je links op de tekening hieronder: de hond kent het verschil niet tussen het stukje gras aangeduid door het lege bolletje en al het andere gras (vol bolletje). Markeer zijn toiletplaats door het bijvoorbeeld af te maken met een hek.

Laat ons nu eerst even stilstaan bij een veel voorkomende fout bij de zindelijkheidstraining (en het gevolg hiervan). Aangezien de pup zich nog niet bewust is van zijn toilet, gaan er allicht accidentjes gebeuren. Sommige mensen stormen vol kabaal op de pup af en (!) dienen een correctie toe of geven een flinke straf. Inderdaad, in de huisregels staat dat de hond zijn behoeften hoort te doen op een bepaalde plaats, dus als hij in de fout gaat is een correctie op zijn plaats, toch? Neen, want de pup moet dit nog *leren*! Door je hond te straffen bij het doen van zijn behoeften, ga je creëren dat hij dit ergens stiekem zal doen en eventueel zijn behoefte gaat ‘verstoppert’ door ze op te eten. Bovendien zal door dit strenge optreden je hondje zijn behoeften niet meer willen doen in jouw bijzijn. Dit is natuurlijk niet wat we willen!

Hoe gaan we dan wel te werk? We hebben hier één heel belangrijk uitgangspunt

Een accidentje?

De enige die schuld heeft aan een accidentje is de eigenaar zelf!

Dus als er iemand als gestraf zou moeten worden, dan ben jij dat... Dit lijkt misschien een vreemde claim, maar na het lezen van de volgende alinea's zou dit duidelijk moeten worden.

Om je hondje zindelijk te maken, ga je hem geregeld, lees: zéker elk kwartier, naar zijn toilet brengen. Dit doe je in het begin best aangeliënd. Je gaat dus samen met hem naar zijn toilet en daar wacht je tot hij zijn behoeften gedaan heeft. Dit kan lang, misschien wel tien minuutjes, duren. Wanneer hij zijn behoeften gedaan heeft, krijgt hij een beloning (snoepje). Zorg dus dat je altijd snoepjes op zak hebt. Als je wil kan je hier zelfs een woordje aan koppelen (bijvoorbeeld, 'ga pipi doen'). Op die manier zal hij leren op commando zijn behoeften te doen. Dit stramien gaan we vanaf nu altijd volgen; aangeliënd met de hond naar zijn toilet gaan en wachten todat hij zijn behoeften gedaan heeft, daarna volgt een beloning. Naarmate de zindelijkheidstraining vordert, ga je van een kwartier een half uur maken, van het half uur een uur enzovoort.

Natuurlijk is het niet elk kwartier/half uur/... dat je hondje zijn behoeften moet doen. Dit is maar een vuistregel. De momenten waarop je jouw pup zeker naar zijn toilet moet brengen zijn devolgende

- ★ Zowel voor als na zijn maaltijd
- ★ Als hij pas geslapen heeft
- ★ Als hij plotseling (dit kan zelfs tijdens een spelletje) heftig begint te snuffelen of rondjes te draaien; hiermee zoekt hij naar een plaatsje om zijn behoeften te doen
- ★ Na een eindje gewandeld te hebben of na een spelletje

Nu kunnen we begrijpen waarom enkel de geleider schuld heeft aan een accidentje; hij had zijn hond moeten begeleiden naar het toilet voordat het fout kon gaan, de hond kent dit immers nog niet! Indien er toch een accidentje mocht gebeuren en je staat erbij, dan kan je best de hond optillen (instinctief zal hij stoppen met zijn behoeften te doen) en hem op zijn toilet neerzetten in de hoop dat hij hier verdergaat. Als je het niet gezien hebt en er ligt een pakketje op je te wachten, maak dan niet de fout om de hond erbij te roepen en hem alsnog te straffen. Ruim het gewoon op (niet met Javel, dit zet aan tot plassen) en doe alsof er niets gebeurd is.

Over zindelijkheidstraining onthouden we dat

- Je de hond *voldoende* naar zijn toilet moet leiden, dit best aangeliënd. De hond treft geen schuld bij accidentjes.
- Niet straffen of corrigeren!

II. Hoe gaan wij jou helpen: de hondenschool

Tijdens de lessen gaan wij jou proberen wegwijs te maken in het aanleren van bepaald gedrag aan je hond. Dit doen we op een zo positief mogelijk manier waarvoor wij de clicker hanteren. Immers een hond laten werken, kan iedereen. Een hond laten *willen* werken, dat is hetgeen dat wij nastreven. En dit willen eruit halen, kan natuurlijk enkel als de hond het plezant vindt. Daarom kiezen wij voor een aanpak met de clicker die berust op beloning en... beloning! Corrigeren van de hond gaan wij zo veel als mogelijk uit de weg en straffen wordt bij ons niet gedaan. We streven naar vrolijke honden én geleiders die onderling een goede relatie hebben.

Tijdens de lessen bouwen wij richting het gehoorzaamheidsprogramma zoals bepaald door de K.K.U.S.H. Stap voor stap zal jouw hond dus leren zitten, liggen, volgen, blijven, etc. Dit zijn allemaal zaken die het leven samen zal vergemakkelijken. Om je hond in huis op te voeden (o.a. naleven van de huisregels, zindelijkheid), kunnen wij tijdens de lessen niet in praktijk brengen, sowieso omdat we niet 'thuis' zijn. Dit neemt niet weg dat wij niet ter beschikking staan voor vragen en praktische hulp! Je zal merken dat door de lessen te volgen en de oefeningen aan je hondje aan te leren, alles in huis eenvoudiger wordt. Dit omdat we je technieken aanleren in de omgang met je hond, in het bijzonder in de aanleerfase.

A. De clicker en het aanleren van gedrag

Heel de theorie rond de clicker is gebaseerd op de ideeën van Pavlov en Skinner. Om dit kort samen te vatten gaan we leren dat de hond na de clicker een aangename ervaring, i.e. een beloning, krijgt. Het idee is dan dat de hond gedrag waaraan een click gekoppeld wordt, vaker zal vertonen omdat dit voor hem iets positiefs oplevert. Dit is hetzelfde als waarom wij gaan werken: om op het eind van de maand ons loon te krijgen. We doen iets en het levert ons iets aangenaams op. Voor de hond is dit helemaal hetzelfde.

Om het gewenste resultaat te bereiken, moeten wel een belangrijke regel in acht nemen

De clicker

Click = Beloning

Na elke gegeven click komt er een beloning en, ja, het kan gebeuren dat je op het foute moment een click geeft, maar dan nog komt er een beloning. Deze beloning zal meestal een snoepje zijn, maar het kan perfect eventjes samen spelen zijn.

Hoe gaan we nu te werk met deze clicker? In principe zijn er drie fasen

1. De hond laten snappen wat er gebeurt.

Als voorbeeld nemen we de hond leren zitten. Je hondje leren zitten is wellicht een van de eenvoudigste oefeningen. Dit kan je simpelweg bereiken door een snoepje boven zijn hoofd te houden. Dit is de eerste fase: we houden het snoepje boven zijn hoofd, maar we geven nog geen bevel. De hond zal reageren op ons gebaar. Wanneer de hond gaat zitten wordt er geclickt en wordt hem een beloning gegeven.

2. Het koppelen van een bevel.

Wanneer de hond snapt wat er gaande is, in ons voorbeeld wanneer hij gaat zitten als we ons snoepje boven zijn hoofd houden, gaan we er een commando aan koppelen. Dit doen we simpelweg door 'zit' te zeggen op het moment dat onze hond gaat zitten. Hij krijgt dan evenzeer zijn click en zijn snoepje.

3. De oefening onderhouden.

Op een gegeven moment zal de hond reageren op je commando zonder het gebaar. Hij heeft dus geleerd wat 'zit' betekent. Om ervoor te zorgen dat je hond dit blijft doen, moet je dit regelmatig trainen. Dit wil zeggen dat je de zit nog altijd zal moeten belonen. Immers, als wij ons loon niet meer krijgen op het eind van de maand, gaan we ook niet meer werken.

B. Structuur van de hondenschool

Zometeen zal je jouw eerste les, de introductieles, op de hondenschool krijgen. Deze les is ietwat speciaal. Binnen wordt de theorie over de hond in huis en de oefeningen in de hondenschool kort overlopen en je krijgt de gelegenheid om vragen te stellen over de inhoud van dit boekje. Daarna zal je met de instructeur naar buiten gaan en gaan hij of zij je helpen om je eerste praktische stapjes te zetten. Tijdens deze les wordt je allicht gebombardeerd met informatie. Probeer zo veel mogelijk op te slaan, maar vrees niet, er wordt tijdens de lessen nog veel herhaald.

Na deze introductieles kan je les gaan volgen in de Startersklas. Hier worden de oefeningen die aangehaald werden tijdens de introductieles getraind. Wanneer je na enige tijd gevorderd bent, kan je plaats nemen in de Gevorderden klas. De voornaamste oefening in deze klas is de blijfoefening. Wanneer je hond laat zien dat hij kan blijven zitten gedurende een redelijke tijd over een redelijke afstand, mag je doorschuiven naar de A-klas.

Vanaf de A-klas wordt systematisch naar het gehoorzaamheidsprogramma van de K.K.U.S.H. gewerkt gebruikmakende van de basis die je hebt meegekregen in de twee voorgaande klassen. Om vanaf nu over te gaan naar de volgende klas (de B-klas en later de C-klas) dien je een overgangsproef af te leggen en hiervoor te slagen. Dit houdt in dat zowel jij als je hond moet kunnen laten zien de doelstellingen in de klas bereikt te hebben.

Wanneer je uiteindelijk in de C-klas bent geraakt, heb je de basisdoelstellingen van de K.K.U.S.H. geleerd. Je bent nu klaar om een officieel, nationaal brevet gehoorzaamheid te gaan halen. Hiernaar

streven wij toe! Een opmerking is hier op zijn plaats: de meeste mensen die bij ons op de club beginnen komen opdat hun hond de basis kent en thuis braaf is en luistert. In principe is het halen van het brevet deze ‘basis’. Dus wij motiveren je om je brevet te gaan halen! De gemiddelde leeftijd van je hondje is nu één tot anderhalf jaar.

Hoewel het lijkt alsof het brevet een kers op de taart is, een afsluiter, is het dat *niet*. Eigenlijk is dit pas het begin in de hondensport. Vanaf nu belandt je in een klas waar de oefeningen continu gevarieerd worden, iets wat elke hond extreem leuk vindt. De liefhebbers kunnen zelfs nu en dan eens een wedstrijdje gaan spelen. Het is echt een aanrader om hiervan te proeven!

In elke klas zal je begeleid worden door een bepaalde instructeur. Zij allen hebben het beste voor met jou en jouw hond, dus wij vragen dan ook om hun vrijwillige (!) inzet te waarderen. Het grootste plezier dat je hen kan doen is het regelmatig bijwonen van de lessen en hun advies op te volgen. Elke instructeur zal je zijn of haar tips meegeven, neem dit echt op als tips en niet als kritiek. Voor al je vragen kan je best terecht bij de instructeur van wie je op dat moment les krijgt; hij of zij kent immers je hond. Aarzel nooit om extra uitleg te vragen, de instructeurs staan er om jou te helpen!

Wij appriciëren alle feedback, suggesties en hulp van alle leden. Dus als jij gemotiveerd bent om de club een hart onder de riem te steken, zeg dit dan zeker tegen één van onze instructeurs of iemand van het bestuur. Een betere boodschap kunnen wij niet krijgen! Ook organiseren wij sporadisch werkdagen. Omdat vele handen licht werk maken, vinden we het altijd fijn als jij komt opdagen om ons (en indirect ook jezelf) te helpen.

Mochten er onverhoopt toch klachten of probleempjes zijn, aarzel dan ook niet om dit even te komen melden. Probleempjes zijn er om opgelost te worden! Je kan hiervoor best bij de hoofdinstructeur terecht; hij of zij is hiervoor aangesteld om probleempjes op te lossen. Ook op deze manier help je ons verder om een aangename sfeer een plezierige lessen te creëren.

III. Het leven zoals het is... in de roedel

Het is niet onbelangrijk om je te realiseren dat je hond van nature in ‘een roedel’ leeft; vanuit biologisch standpunt: hij is geëvolueerd om roedelgedrag te vertonen. Als wij als toerist naar een ander land gaan, dan kunnen de mensen daar maar op één manier met ons communiceren: in een taal die wij begrijpen (Nederlands, Engels, of nog iets anders). Het punt is hier dat wij enkel begrijpen wat men tegen ons zegt als en slechts als wij de taal die gesproken wordt begrijpen. Voor onze hond is dit niet anders: van nature begrijpt hij de taal van de roedel.

Daarom zullen we in sectie [A](#). uitleggen hoe een roedel honden onderling een hiërarchie bepalen. We zullen vooral geïnteresseerd zijn in het doen en laten van de roedelleider, dit is immers de plaats die jij zal moeten innemen tegenover je hond. In sectie [B](#). zullen we gedachten uit [A](#). vertalen naar de huiselijke situatie en je tips geven de roedelleider te worden.

Wellicht is een opmerking waarom we dit hoofdstukje invoegen hier op zijn plaats. Mensen zien alles graag zoals ze het zélf willen zien. In het bijzonder wordt hun pup hun ‘kindje’ en dus wordt er soms vergeten dat de hond een dier is (dit komt ook terug in hoofdstuk VI.). Op zich is dit geen verkeerd standpunt, zolang dat ‘kind’ maar goed opgevoed wordt. Dit is natuurlijk in grote mate vergelijkbaar met echte kinderen: kinderen hebben opvoeding nodig, ze moeten leren wat mag en wat niet. Het verschil tussen echte kinderen en ons hond-kindje is dat zij een andere taal spreken; de hond spreekt de taal van de roedel. Bijvoorbeeld, elke ouder draagt zijn kindje op de arm, viert zijn of haar verjaardag, enzovoort. Dit is nu eenmaal onze ‘mensentaal’. De roedeltaal ligt totaal anders en velen vermensen hun pup. Een gezonde portie vermensing kan geen kwaad, hiermee bedoelen we dat je je bewust bent van het feit dat je aan het vermensen bent. Zo zal de verjaardag van je hond vieren met een uitgebreide verjaardagstaart met kaarsjes een leuke feestmuts je hond niet gelukkig maken. Noch zal het je hond-baas relatie bevorderen, integendeel. Ook je hond in een buggy leggen, zal hem niet gelukkig maken of je hond-baas relatie ten goede komen. De claims die we net maakten, hebben te maken met het verschil in hondentaal en mensentaal. Je zal deze claims ten volle begrijpen na het doornemen van dit hoofdstuk.

A. De roedel in de natuur

Honden zijn, net zoals hun voorganger de wolf, sociale dieren. Daarom hebben zij nood aan sociale contacten: een hond in isolement is niet gelukkig. Elke hond is van nature onderdanig en zal zich vrijwillig schikken naar een sociale rangorde. Anders gesteld, honden hebben van nature leiding nodig. In een groep honden zal zich spontaan een hiërarchie vormen met de alfa reu of de roedelleider bovenaan de ladder. Simpel uitgedrukt maakt deze alle beslissingen en de rest van de roedel zal zich hiernaar schikken. Let wel, de leider is geen tiran (zoiets zou door andere honden niet getollereerd worden); in de roedel is er sprake van respect en samenwerking, niet van gehoorzaamheid. Elke hond zal zoeken naar zijn positie in de roedel. Normaal zal hij zijn plaatsje vinden na zes of zeven maanden.

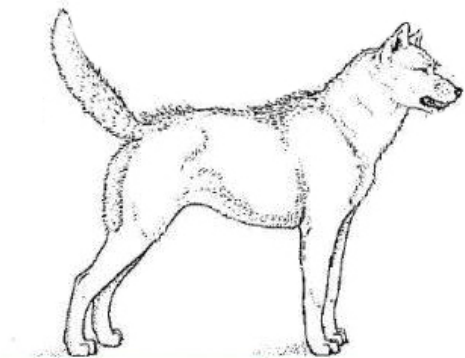
Waarom is nu precies die hond de leider in de roedel? Puur vanuit biologisch standpunt is dit omdat hij ervoor zorgt dat de roedel kan overleven (dit is het meest primitieve, en belangrijkste, instinct van elk leven wezen). Dit betekent dat hij enerzijds de roedel kan voorzien van water en voedsel (hij is dus wijs want om te jagen werkt een groep wolven samen) en dat hij de roedel kan beschermen (hij is sterk). Aangezien het eeuwige leven aan niemand geschonken wordt, komt er ooit een punt dat de roedelleider vervangen wordt. Dit keerpunt in de hiërarchie kondigt zich aan wanneer de roedelleider niet meer in staat is om de roedel in leven te houden, wanneer hij afzwakt. Een andere hond in de roedel zal opstaan en hem uitdagen. Dit kan tot een gevecht leiden. De winnaar van dit gevecht is dan de roedelleider.

De roedelleider, en enkel hij, geniet enkele privileges

★ De roedelleider eet eerst en is volledig onder controle van voedsel en water.

- ★ De roedelleider gaat en staat waar hij wil, andere honden gaan desnoods uit de weg. Bovendien is alle plaats van hem.
- ★ Alle nakomelingen zijn (gewoonlijk) van de roedelleider.
- ★ De roedelleider bepaalt welke hond aandacht (bijvoorbeeld, samen spelen) van hem krijgt.
- ★ De roedelleider mag alle honden in de roedel corrigeren.

Hij heeft ook een ‘gedragscode’ dat hem typeert. Zijn voornaamste kenmerk is kalm en assertief. Wanneer andere honden in de fout gaat (bijvoorbeeld een ondergeschikte reu probeert te paren met een teef), zal hij de hond corrigeren op een rustige, maar assertieve manier, zonder fysieke pijn. Verder heeft hij een fiere en licht imponerende houding wanneer er onverwachte zaken zijn pad kruisen (bijvoorbeeld andere honden of dieren) zoals hieronder weergegeven. Zo zie je ook dat de dame rechts volledig ondergeschikt is aan haar drie honden: vergelijk de dominante houding links met de houding van de honden rechts.

B. De roedel in huis

De roedel thuis zijn de mensen en de hond(en). Vanuit het oogpunt van je hond is dit ook een sociale rangorde. Zoals vermeld heeft een hond leiding nodig, indien deze leiding afwezig is, zal hij van nature zelf de leiding op zich nemen. Dit is natuurlijk niet de bedoeling en daarom nemen wij de plaats van roedelleider in. Dit wil dus zeggen dat wij alle beslissingen gaan nemen en de hond zich hiernaar zal schikken. Indien de hiërarchie goed zit, zal de hond zich vrijwillig schikken naar jou. Zo wordt een goede hiërarchie gekenmerkt door wederzijdsrespect (herinner: de roedelleider is geen tiran). Daarom is het belangrijk leiding te kunnen geven aan je hond. Het gebeurt nog regelmatig dat mensen te weinig leiding geven en hun hondje de roedelleider wordt. Binnen het jaar zitten zij met problemen (de hond luistert totaal niet meer, doet zijn behoeften overal, bijt zijn geleiders zelf, begint te ‘rijden’,

enzovoorts) die maar op één manier kunnen worden opgelost. Dit is door de mensen terug in de positie van roedelleider te plaatsen en, zoals vermeld, moeten we dan tegen de leidinggevende hond ingaan. Dit kan leiden tot spectaculaire situaties waarvoor zelfs professionele hulp ingeschakelt dient te worden. Daarom is het belangrijk de nodige leiding te geven: vermijd deze impasse!

Jouw hondje zal ook zoeken naar zijn positie in jouw roedel. Zo zou hij kunnen proberen om te grommen op andere leden van de roedel thuis. Door hier consequent op te reageren, zal hij leren dat jij de leider bent en hij onderaan de ladder staat. Opnieuw is consequentie hierin heel belangrijk!

Een eerste tip die we je geven is de beheersing van het voedsel en het drinken: de roedelleider zorgt hiervoor. Geef je hond daarom op regelmatige tijdstippen zijn eten en geef hem één kans om het op te eten. Verlaat hij zijn voerbak, neem het dan weg. Belangrijk is ook dat *jij* dit eten geeft en niet iemand anders van het gezin. Voor het water raden we je toch om gezondheidsredenen aan dat er altijd een bakje proper water voor de hond ter beschikking staat.

Naast water en voedsel zorgt de roedelleider ook voor bescherming. In de huiselijke situatie komt dit niet voor in de connotatie van het woord, d.w.z. dat je hem echt zal moeten 'beschermen'. Voor de hond kan dit anders liggen, meer bepaald wanneer hij angst krijgt (bijvoorbeeld bij onweer of vuurwerk). Hij zal dan instinctief bescherming komen zoeken bij jou. Probeer hem dit te geven *zonder* hem te betuttelen, i.e. probeer een vaderfiguur te zijn. Door hem te betuttelen bevestig je alleen maar zijn angst en dit werk averechts.

Jij als roedelleider hebt het privilege om te gaan en staan waar je wil. Jouw hondje mag je volgen maar dit is geen noodzaak. Als je hond niet volgt, betekent dit dat hij vertrouwen heeft dat je terugkomt. Dit is vertrouwen in de leider. Honden met verlatingsangst twijfelen dikwijls aan de leider. Daarom is het belangrijk dat je regelmatig oefent dat je hondje alleen is. Dit moet niet lang zijn, laat hem enkele minuutjes alleen en ga terug. Geef hem een flinke beloning, leer hem dat je altijd terug komt.

Dat de roedelleider alle plaats ter zijner beschikking heeft, vertaalt zich eenvoudig: jij hebt alle plaats. Dit wil zeggen dat als je hond in de weg ligt, bijvoorbeeld in het midden van de gang of in een deuropening, je niet langs hem door wandelt, maar de je hem aan de kant doet gaan. Als je hond in de zetel mag en hij ligt op jouw plaatsje, doe hem dan evenzeer aan de kant gaan. Een hond aan de kant doen gaan is analoog als het voorbeeld op pagina [11](#).

Het derde puntje van zijn privileges, nl. alle nakomelingen zijn van de roedelleider, is belangrijker dan het op het eerste zicht lijkt. Het zogenaamd 'rijden' (en ja, teefjes kunnen dit ook doen) van honden op speeltjes of andere honden is puur dominantie. Laat het je hond ook niet toe dat hij op zijn speelgoedjes begint te rijden. In sommige gevallen gaat dit zover dat de hond probeert op het been van zijn geleider te rijden. We moeten niet uitleggen dat dit een behoorlijk ongezonde situatie is. Het niet-rijden is in principe een standaard huisregel.

Het volgende punt is de beheersing van aandacht: jij als roedelleider zal bepalen wanneer en hoeveel

aandacht (aaien, spelen, wandelen, etc.) jouw hond krijgt. Daarom raden wij aan dat je niet ingaat op spel- of aaiverzoeken van je hond wanneer hij vrolijk komt afgedragen met een van zijn speeltjes of lief tegen de arm komt aanduwen. Hij wordt dan genegeerd. Pas wanneer jij aandacht wil geven, geef je aandacht. Dit doe je door je hond totbij je te roepen. Hij komt en hij wordt dan pas geaait of er wordt dan pas mee gespeeld.

Nu komen we nog eens terug op het corrigeren. Jij als roedelleider hebt in principe altijd het recht om je hondje te corrigeren als hij zich niet aan de huisregels houdt. De reden waarom we erop gehamerd hebben dat correcties met respect gebeuren, is omdat de roedelleider geen tiran is. De onderstaande afbeelding toont hoe de een ranghogere hond een ranglagere corrigeert. Hij zal dit *niet* met geweld doen, hij doet de andere hond *geen* fysieke pijn. Eventueel plaatst zijn mond over de nek van een andere hond en gromt hier eventueel bij, maar hij bijt niet door (bijtremming). De foto hieronder laat zelfs zien dat er zelfs geen fysiek contact nodig is bij een correctie. Correcties zijn vaak meer psychologisch dan fysiek! Met zijn gedrag vertelt de ranghogere: ‘maatje, hier is de grens.’ Dit is natuurlijk rechtstreeks gekoppeld aan zijn gedrag: kalm en assertief (niet agressief).

Naar onze huis-tuin-en-keuken-situatie vertaalt zich dat als volgt. Als je hondje iets verkeerd doet, corrigeer je hem kalm (d.w.z. niet roepen of tieren, niet slaan) en assertief (d.w.z. dat je op consequent een boodschap overbrengt). Dit kan door ‘neen’ of ‘foei’ te zeggen en tegelijk de hond in de nek of op zich achterbil aan te tikken. Het voorbeeld op pagina 11 toont zo’n kalme maar assertieve correctie. Wanneer de correctie is uitgedeelt, zal de roedelleider zich onmiddellijk terug ‘normaal’ gedragen. Hij vergeet dat de andere hond iets heeft fout gedaan, hij draagt geen wrok. Het is belangrijk dat jij dit ook doet als je jouw hondje corrigeert: korte correctie en daarna is het passé.

Vermits honden hoofdzakelijk non-verbaal communiceren is het gebruik van lichaamstaal (ook van ons) belangrijk. Als roedelleider zullen we moeten leren kalmte en leiding uit te stralen. Als je je hond wil corrigeren, helpt het bijvoorbeeld niet om er zelf anstig of traag naar toe te stappen en met een bevende stem ‘foei’ te zeggen. Je moet zelfverzekerd zijn; schouders recht en borst vooruit... Hiermee geef je jouw hond al het signaal dat jij de leider bent.

Over de roedelleider onthouden we dat

→ Hij in principe alle macht heeft, maar deze niet misbruikt. Hij is geen tiran, maar een kalme en assertive hond/persoon die corrigeert waar nodig. Alle honden hebben respect voor hem.

→ Je hond vertellen dat jij de roedelleider bent, doe je door zijn privileges en gedrag te imiteren.

Enkele basisregels zijn

- Jij eet eerst, dan de hond. Hij krijgt één kans om zijn eten op te eten, anders wordt het weggenomen.
- De hond springt niet op tegen jou of ander bezoek.
- De hond mag niet rijden op speeltjes, lichaamsdelen of andere honden.
- Als jij ergens wil passeren of gaan zitten waar de hond ligt, doe hem dan aan de kant gaan op een kalme maar assertieve manier.
- Jij bepaalt wanneer en hoeveel aandacht je hond krijgt. Ga niet in op zijn aandachtsverzoeken.
- Beheers je altijd, ook wanneer je de hond gaat corrigeren (ja ook al is hij de peperdure zetel aan het vernielen). Je boos maken haalt niets uit: reageer kalm maar assertief, hoe moeilijk dit soms kan zijn. Om je te helpen geven we je een tip mee: adem éénmaal in en uit en besef dat er ergere dingen in de wereld zijn dan een kapotte zetel alvorens je de hond corrigeert. . .

→ Consequentie hierin een noodzaak is. Honden hebben van nature leiding nodig en wanneer deze leiding afwezig is, zal hij zelf de taak van roedelleider opzich nemen. Dit leidt tot situaties zoals op de foto pagina 21.

IV. Een balans

Tot nu toe hebben we vooral het corrigeren van je hond besproken en over hoe jij de roedelleider wordt. De positievere clicker is in dit boekje iet of wat achterwege gelaten. Dit geeft je misschien een verkeerde indruk van onze manier van werken op de hondenschool, maar we hebben een goede reden waarom we correcties uitgebreider dan de clicker bespreken.

Om te beginnen willen we benadrukken dat wij op onze hondenschool zo veel mogelijk op een positieve en opbouwende manier werken aan de hand van de clicker. Je zal hierover in geuren en kleuren horen tijdens *elke* les die je komt volgen. Met andere woorden, het positivisme van de clicker zal je met de paplepel ingegeven worden. Uit ervaring merken we dat het nuttiger is om al deze informatie tijdens de lessen te geven, vandaar dat het in dit boekje wat achterwege is gelaten.

Ook uit ervaring merken we dat mensen het dikwijls moeilijk hebben met hun hond te corrigeren. Daar wij zo positief mogelijk werken, worden correcties zo weinig mogelijk in de lessen gebruikt. Dit wordt

je dus een stuk minder met de paplepel ingegeven. Desalniettemin zijn correcties wel belangrijk in de huiselijke situatie (die we niet kunnen reproduceren tijdens de lessen). Je hond de huisregels leren, kan enkel door wat mag toe te laten en wat niet mag te corrigeren. We zien regelmatig dat mensen hun honden ofwel niet corrigeren, maar een verhaaltje voorlezen ('nee, jongen dat mag niet he, dat weet je,...') waaraan de hond geen boodschap heeft, ofwel overdreven corrigeren (met fysieke pijn). Een juiste correctie is niet eenvoudig om te geven, daarom dat we hier zo uitgebreid op in gegaan zijn in dit boekje. Op die manier hopen we je toch de nodige informatie te hebben meegegeven.

Ook lijkt het alsof wij heel veel strikte thuisregels opleggen. Bijvoorbeeld: de hond mag niet in de zetel, moet aan de kant als wij willen passeren, etc. Het is belangrijk om te beseffen dat dit je enkel *helpt* om je hond te vertellen dat jij de leider bent, maar dat het dit niet garandeerd. Het wil dus niet zeggen dat als je dit doet, je een gehoorzame hond gaat krijgen. Ook het omgekeerde is niet waar. Een gehoorzame hond is niet per se een hond die altijd aan de kant gaat voor zijn baas of die niet in de zetel mag. De balans is dat je hond zijn plaats moet kennen in de roedel, nl. onderaan. Sommige honden zullen zich reeds als pup al op deze positie zetten en hebben minder van deze 'strikte regeltjes' nodig, andere honden niet. We raden je daarom aan om toch deze strikte regels op te volgen (toch de eerste zes maanden). Nadien krijg je een goed beeld van de dominantie- en respectverhouding tussen jullie. Als je hond zijn plaats kent, kan je op later leeftijd in principe de regels wat 'versoepelen'.

Je moet de regeltjes ook meer zien als richtlijnen. Zo wil het bijvoorbeeld niet zeggen dat als je pupje in de deuropening ligt te slapen er de dominantie vanaf druipt. Bekijk het met een gezond verstand: in dit geval zou je wel langs je pupje mogen stappen. Als de hond wakker is, is het weer een andere situatie. Ook de manier hoe hij ligt enzovoort. Dit geldt voor elke regel: kijk naar deze *richtlijnen* met een gezonde bril. Zo is je hond altijd wegsturen niet echt bevorderend voor je hond-baas relatie en hem nooit wegsturen niet echt bevorderend voor je leiderspositie. Zorg voor de juiste balans, probeer je hond te 'lezen'!

Al bij al is het het belangrijkste om een gezonde hond-baas relatie te hebben met wederzijds respect waarbij de hond weet dat jij de leider bent en hij de volger. Op de hondenschool wordt dan de 'will to please' van de hond aangewakkerd. Hoeveel en welke opvoedingsregeltjes en hoeveel en welke correcties er gegeven moeten worden zal je aldoende moeten leren: elke hond is uniek. We begrijpen dat het in het begin niet eenvoudig is om je hondje te lezen en te weten wanneer deze regels strikt opgevolgt moeten worden en wanneer we er soepeler mee kunnen omgaan. Aarzel niet om raad te vragen bij onze instructeurs.

V. Tips bij het trainen

Nu we uitvoerig de thuissituatie besproken hebben, is het tijd om de 'hondenschoolsituatie' onder de loep te nemen. Zoals gezegd ga je een reeks klasjes doorlopen met je hond, begeleid door een

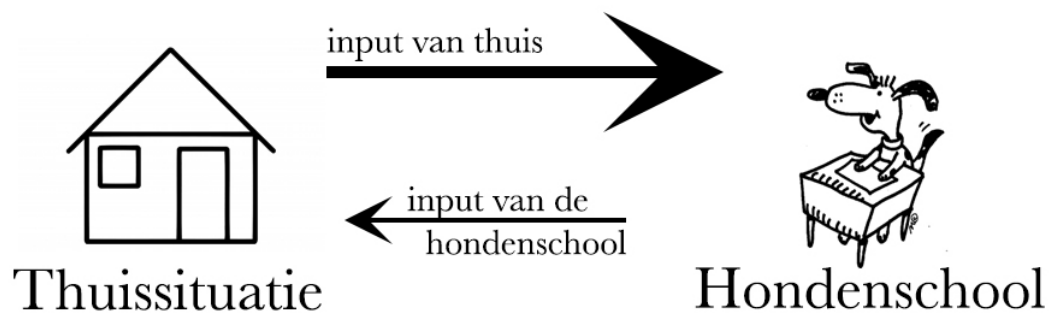
instructeur. In elke klas worden je bepaalde oefeningen aangeleerd en gekende oefeningen worden onderhouden. Tijdens deze lessen zal je ontelbaar veel tips krijgen die je misschien niet allemaal kan opslaan. Daarom is het nuttig om even de belangrijkste tips op te nemen in dit boekje zodat je ze altijd bij de hand hebt.

Tip: om te beginnen willen we even een misvatting de wereld uit helpen

Trainingstip

Training van een hond begint naast het terrein, niet er op.

Vele mensen zijn van mening dat door naar een hondenschool te gaan, ze een gehoorzame hond te krijgen. Hier zit natuurlijk een stukje waarheid in, maar de omgekeerde stelling is accurater: door je hond thuis op te voeden (leren wie de leider is, wie hij kan vertrouwen, samen een band opbouwen, enzovoort), ga je tijdens de lessen ook een gehoorzamere hond krijgen. Anders gesteld: een hond die thuis niet luistert, zal dit op de hondenschool ook niet doen.

De bovenstaande tekening toont het verband tussen de hondenschool en thuis. De input van de hondenschool is de volgende. Tijdens de lessen krijg je allerlei tips om met je hond om te gaan die je thuis kan gebruiken om bijvoorbeeld je hond de huisregels te leren of om je hond ook thuis gehoorzaam te maken. Vanaf dan ligt alles 'thuis'. Dan zal jij zelf moeten zorgen dat je hond ook thuis luistert. Dit zowel door thuis te trainen (de in de les aangeleerde oefeningen) als een goede hond-baas relatie opbouwen en een leiderspositie innemen. Dit alles helpt je om op de hondenschool verder te gaan en te groeien.

Thuis trainen met je hond is dus van enorm belang. Met tweemaal per week naar de hondenschool te komen red je het niet. Deze thuistraingen versterken bovendien jullie band. Ze moeten ook niet lang duren, je kan beter elke dag vijf minuutjes trainen, dan één dag een half uur. Het is herhaling wat je hondje doet leren, niet de duur van de training.

Tip: durf je hond op te leren onder elke situatie.

Trainingstip

'Sorry ik ben mijn hond aan het opleeren.'

Het zal allicht gebeuren dat je hond in de fout gaat wanneer er, bijvoorbeeld, bezoek is. Denk dan aan opspringen tegen de broek van Nonkel Bob of tante Zulma. Laat het hier niet bij, maar corrigeer je hond ookal wordt er gezegd 'maar dat is niet erg'. Durf je bezoek ook duidelijke instructies te geven, eventueel vooropgaand door 'sorry, maar ik ben mijn hond aan het opleeren'. Zo laat je tante Zulma de hond *niet* aaien als hij tegen haar opspringt. Een ander voorbeeld. Stel, je bent aan het bellen met een goede vriend die je al lang niet meer gezien of gehoord hebt en de hond doet zijn behoeften binnen. Ook hier kan je best even zeggen 'ik ben eventjes weg, de hond op leren', en dan je hond opnemen en naar zijn toilet gaan. Dit klinkt misschien allemaal heel extreem, maar denk eraan: hoe consequenter je nu bent, hoe meer plezier je later van je hondje zal hebben.

Tip: wanneer je op de hondenschool komt trainen, vinden we het heel voornaam dat je begrijpt wat je doet.

Trainingstip

Waarom?

Onze instructeurs hebben jaren ervaring; hetgeen voor hen routine is, is misschien voor jou niet zo vanzelfsprekend. Aarzel daarom niet om achter de 'waarom' te vragen. Het begrijpen van de wat en waarom zal je ook verder brengen dan gewoon klakkeloos doen wat de instructeur zegt; het helpt je om je hond te leren lezen.

Tip: als je traint, train dan niet enkel hetgeen je hondje nog niet goed kan.

Trainingstip

Succes smaakt naar meer.

Door ook oefeningen te doen die je hond al goed kan, krijgt hij vertrouwen en vindt hij het plezant; succes smaakt. Zeg eens eerlijk, je doet toch het liefst wat je goed kan? Daarom is succes de sleutel tot succes... Als iets niet mocht lukken, probeer je hondje dan toch te motiveren om de oefening uit te voeren. Op die manier heb je, jawel, succes. Bovendien is het onderhouden van gekende oefeningen een must: herhaling doet leren.

Tip: Doseer je trainingen en je oefeningen. Qualiteit is beter dan quantiteit.

Als je hond een nieuwe oefening heeft aangeleerd gekregen, kan het verleidelijk zijn om dit wel honderd keer te trainen zodat hij dit zo vlug mogelijk kent. Niets is minder waar. Door een oefening te veel te doen, wordt het saai voor de hond. Overdaad schaadt! Je moet zorgen dat alles wat je doet interessant blijft. Doe je oefeningen enkele keren (drie tot vijf keer) en stop tijdig. Stop ook pas wanneer je hond het goed gedaan heeft of stop met een oefening die hij graag doet of goed kent. Door positief te eindigen hou je het motiverend voor je hond.

A. Benodigheden tijdens de trainingen

- ★ Een leiband, geen rollijn. Voor jonge honden gebruiken we best een vast halsbandje (de eerste in de figuur hieronder in combinatie met een riem. De lengte van deze riem bedraagt 1m20–1m40. Wanneer je naar de A-klas of B-klas gaat, raden we je een koord (tweede) aan. Deze heeft een lichte strop, hetgeen een correctie geven kan vergemakkelijken. Maar, belangrijker, deze is veel eenvoudiger aan en uit te doen dan een vast halsbandje. Je instructeur zal je op de hoogte brengen wanneer je een koord kan gaan gebruiken. Indien je zelf zo een koord wil, breng dan je instructeur op de hoogte. Hij of zij zal je uitleggen hoe je deze correct aan doet en hoe je hiermee moet werken.

- ★ Je clicker. Deze kan je eventueel in de kantine aankopen in combinatie met een armbandje.
- ★ Kleine snoepjes als beloning. Veel honden hebben een voorkeur voor ‘lekkere’ snoepjes, dus geen droge brokjes. We raden daarom aan om vlees (voorbeeld gekookte of gebakken kip) of kaas mee te nemen naar de hondenschool. Ook is het een aanrader om je hond voor de training geen eten te geven. Op die manier komt hij met honger naar de training en zal hij des te meer gemotiveerd zijn om voor zijn snoepjes te werken. Als je de snoepjes klaar maakt (bijvoorbeeld zwan worstje snijden), snijd deze dan voldoende klein, circa enkele millimeters. Door de snoepjes klein te houden, zal de hond niet snel verzadigd zijn en kunnen we sneller doorgaan met de oefening. Bovendien is het niet goed voor de hond om intensief bezig te zijn met een volle maag.

- ★ **Speelgoed.** Regelmatig zal je in de les met je hondje gaan spelen, dikwijls met behulp van een speelgoedje. In de kantine verkopen wij ideale balletjes met koord, maar je mag natuurlijk je eigen speelgoed (doekje, flosj, enz.) meebrengen. Het is wel een vereiste dat je met het speelgoed *samen* kan spelen in de vorm van een trekspelletje. Een tennisbal als speeltje is dus niet goed. Wees je er ook van bewust dat de hond het speeltje in zijn mond moet kunnen nemen. De tekening hieronder toont een goed speelgoedje, maar als je goed kijkt zie je dat de pup dit onmogelijk in zijn mond kan nemen. Wanneer de hond groter is, zal dit lukken, nu nog niet!

- ★ **Gepaste kledij.** Houd er rekening mee dat ons terrein grasland is. Teenslipps en hakkenschoenen gaan je niet echt helpen; vast schoeisel is ideaal ook in de zomer. Lange en middellange rokken kunnen in het aangezicht van je hond waaien, dit is niet ideaal. Houd er 's zomers op woensdag rekening mee dat de avond valt en de temperaturen kunnen zakken. Normaal geven wij altijd les (regen en sneeuw). Het zal dus allicht een keertje gebeuren dat je op het terrein staat en nat wordt. Wat reserve kledij in de auto hebben liggen kan geen kwaad.
- ★ **Plastiek zakje om je hond zijn behoeften op te ruimen.** Wanneer je hond zijn behoeften gedaan heeft in de plasweide, ben je verplicht van dit op te ruimen en in de nabijstaande tonnen te deponeren. In geval van nood zijn er altijd poepzakjes beschikbaar in de kantine.

B. Het spel

Er is wellicht niets zo belangrijk als samen met uw hond spelen. Probeer hier dan ook iedere dag toch één minuutje voor vrij te maken. Samen spelen kan met behulp van speelgoed (apporteren, verstoppertje, samen trekken, enzovoorts), maar het kan ook perfect zonder (samen rennen, knuffelen, beetje duwen, enzovoorts). Maar zoals in elk spel, zijn ook hier enkele spelregels van kracht. Deze spelregels bepaal je zelf, maar net zoals bij de huisregels zullen we je enkele tips hierin geven.

We hebben het al gezegd, maar het initiatief tot spelen moet komen van jou, niet van de hond. Komt je hond naar je toegelopen met speelgoed in zijn mond, neger hem dan. Als je samen wil spelen, dan

roep je jouw hond. Hij komt tot bij jou en dan begin je te spelen. Wanneer het spel gedaan is, bepaal jij ook. Natuurlijk kan het gebeuren dat de hond zijn interesse in het spel verliest en stopt met spelen. Dan heb jij een les geleerd: we hebben nu te lang gespeeld. Je kan beter kort en krachtig eventjes spelen, dan lang en uitputtend waardoor je hond het spelletje saai gaat vinden.

Een andere tip om spelletjes interessant te houden, is door te zorgen dat de hond nu en dan eens wint. Denk immers aan jezelf: welke spelletjes vond jij vroeger het interessantst om te spelen? Toch diegene waar je kon winnen, niet? Let wel op: laten winnen betekent niet dat de hond dan beslist wanneer het spel stop; die verantwoordelijkheid rust nog op jouw schouders.

Wat je hond allemaal mag tijdens een spel en wat niet, bepaal je zelf. Bij het opstellen van deze regels gebruik je opnieuw je gezond verstand.

★ Mag hij tegen jou opspringen?

Op zich mag een hond nooit tegen zijn baas springen. Maar als je een gezonde hond-baas verhouding hebt waarbij de hond weet dat jij de roedelleider bent, kan je dit in het spelletje toelaten. Ook voor onderdanige en onzekere honden kunnen hierdoor toch openbloeien.

★ Mag je hond grommen?

Sommige honden gaan zo hard op in hun spel dat ze beginnen te grommen. In de meeste gevallen is dit onschuldige opwinding.

★ Mag je hond jou bijten?

Spontaan zou je hier nee op moeten zeggen, maar toch is dit niet zo zwart-wit. Als twee honden uit een roedel samen spelen, gebruiken hier ook hun mond voor en gaan ze elkaar *lichtjes* bijten (eerder knabbelen). Zijn mond is immers het enige wat je hond heeft om te spelen. Als je een gezonde hond-baas relatie hebt, kan je dit in beperkte mate toelaten (bijvoorbeeld dat hij je hand in zijn mond neemt). Je moet het wel *niet* tolereren dat hij stevig bijt, hij moet zijn respect voor jou blijven houden. Ook is het hier belangrijk dat hij beseft dat hij nu in een spel zit en dat, wanneer het spel gedaan is, niet meer mag bijten.

Wat nu als je hond een inbreuk pleegt op deze regels? Misschien zou je spontaan ‘corrigeren’ zeggen. Inderdaad, wij gaan onze hond corrigeren, maar op een andere manier (dus niet door fysiek contact). De beste manier om je hond te corrigeren, is simpelweg door het spel te stoppen. Stel, je hond mag je niet bijten. Doet hij dit toch, dan roep je ‘AU’ en stopt het spel onmiddellijk. Zo leert hij op een rustige manier toch de spelregels. Ga je toch fysiek corrigeren of ga je beginnen straffen, dan gaat je hondje wellicht niet meer met jou willen spelen omdat het spel nu iets negatiefs is geworden.

Om deze sectie af te sluiten, willen nog een klein woordje vertellen over het spel ‘apport’, dit wordt later zelfs een oefening op de hondenschool. Het doel van dit spel is dat jij een speelgoedje weggooit, de

hond dit gaat halen en terug tot bij jou brengt. Deze spel/oefening is eigenlijk een prachtig voorbeeld dat training thuis begint en niet op het terrein van de hondenschool. Het gebeurt regelmatig dat mensen het speelgoedje weggooien en dat de hond dit niet wil terugbrengen (ook tijdens de lessen). Velen doen dit onder het motto dat de hond zelf speelt met het speelgoedje. Bemerkt dat dit fout is! Sowieso ben jij de persoon waarmee de hond zal moeten spelen en bovendien beëindigt de hond hiermee het spel. Dus als je ooit een speelgoedje weggooit, sta er dan op dat je hond dit ofwel terugbrengt ofwel dat je samen blijft doorspelen. Als je hond buiten de uren van de hondenschool niet moet apporteren, zal hij dit tijdens de lessen ook niet gaan doen! Voor een jonge hond die nog niet weet dat hij dit moet terugbrengen, kan je best het volgende doen. Je gooit het speelgoedje weg, normaliter zal je hond ernaar toe lopen. Motiveer hem dan, wees uitbundig, dat je hond terug naar je wil toekomen (liefst met het speeltje). Brengt hij het speeltje niet, ga dan spelenderwijs naar het speelgoedje en ga door met het samen spelen.

VI. Honden en kinderen

Jammer genoeg gebeurt het nog al te vaak dat kinderen door de hond thuis gebeten wordt. Daarop besluiten nog steeds sommige mensen om hun hond naar het asiel te brengen of, erger, te laten inslapen, want een hond die één keer gebeten heeft... Dit is natuurlijk een onterechte redenering. Inderdaad, er zijn honden die agressief zijn of agressief worden als er kinderen in de buurt zijn, maar deze zijn ten eerste dun gezaaid en ten tweede zijn zij hoofdzakelijk het product van een verkeerde opvoeding. Normaliter zal een pup noch agressief, noch angstig op kinderen reageren. Daarom is het voornamelijk je pup regelmatig (en op de goede manier, zie sectie A.) met kinderen in contact te laten komen (vergelijk met de tabel op pagina 14).

Aangezien honden normaal niet slecht reageren op kinderen, poneren wij de volgende stelling

De hond bijt of gromt?

Een hond bijt of gromt niet als hij geen reden heeft.

Misschien kunnen we deze stelling uitleggen met een klein verhaaltje. Er was eens een hond, Peppi, vijf lentes jong. Toen Peppi twee jaar oud werd, kreeg het gezin een baby, Kokki. Nu, drie jaar later, zijn Peppi en Kokki even goed bevriend als... Peppi en Kokki! Gedurende de drie jaar is alles vlekkeloos verlopen tot grootse contentement van de ouders. Op een dag zijn de hond Peppi en het kindje Kokki samen vrolijk binnen aan het spelen terwijl de moeder een oogje in het zeil houdt. Om natuurlijk de soep niet te laten aanbranden, loopt de moeder naar de keuken en roert in de aspergesoep. Plotseling hoort ze hond grommen en hoort ze Kokki wenen. Geschokt door de gebeurtenis loopt ze naar Kokki toe en ziet dat Peppi hem in zijn arm gebeten heeft. Het bloed stroomt er vanaf! In een woeste razernij rijdt ze met de hond naar de dierenarts, eisende op een dodelijke injectie. Na een korte

discussie met de dierenarts laat ze Peppi inslapen, zonder ook maar enige vorm van spijt; hij heeft de kleine gebeten! Ze neemt het stoffelijk overschot mee naar huis zodat haar man ook nog kan afscheid nemen van Peppi. Wanneer hij later op de dag thuis komt van zijn werk, vertelt ze hem het verhaal. Begrijpend wat zijn vrouw gedaan heeft, streelt hij Peppi toch nog even over zijn hoofd bij wijze van afscheid. Tijdens zijn aabeweging, voelt hij iets vreemds aan Peppi zijn oor. Hij voelt nog eens en inspecteert nader. Er zit een nietje in de hond zijn oor! Dus wie ging er hier eigenlijk in de fout? Peppi of Kokki? En wie wordt er gestraft? Peppi of Kokki? Daarom is het enorm belangrijk kinderen nooit (hoe kort dan ook) alleen met honden, eigenlijk met elk dier, te laten.

Honden & Kinderen

Laat kinderen **nooit** alleen met honden.

Een hond zal dus nooit zonder reden iemand willen bijten. In het verhaaltje hierboven is de reden *direct*: de hond wordt pijn gedaan en hij reageert hierop. Omdat de hond enkel de taal van de roedel spreekt, corrigeert hij het kind door te bijten. Het pijn doen is wellicht de meest voor de hand liggende directe reden, maar er zijn nog twee belangrijke redenen. De eerste is angst. Dit gebeurt voornamelijk bij kleinere hondjes. Door fel geknuffel zou de hond zich ‘geplet’ kunnen voelen of wanneer enkele kinderen op hem afstappen in het nauw gedreven. Een andere reden is zijn voedsel, in het bijzonder een kauwbeen. Als je kinderen onopgemerkt bij de hond laat die aan het eten is of aan het knabbelen op zijn kauwbeen, zal het allicht gebeuren dat kinderen dit willen afnemen. Vermits dit het eten van de hond is, zal hij het kind willen corrigeren: ‘blijf ervan af, dit is van mij’. Een opmerking hierover is op zijn plaats. Jij, en enkel jij, bent de roedelleider en beslist dus over eten. In principe zou je hond het moeten toelaten dat jij zijn voedsel afneemt; hij mag jou niet corrigeren.

Naast de directe aanleidingen hierboven besproken, zijn er ook nog de *indirecte*. Deze hebben meer te maken met foutieve opvoeding van de hond. Wanneer de hond kinderen ziet als iets negatiefs, zal hij hierop ook gaan reageren: ‘blijf bij mij weg, anders corrigeer ik je’. Dit zullen we nu uitvoerig bespreken.

A. Opvoeding van hond én kind

In deze sectie zullen we bespreken dat zowel het belangrijk is uw hond te leren met kinderen om te gaan als uw kinderen leren met uw hond om te gaan. Deze twee gaan vrijwel hand in hand. Zoals reeds besproken in [I.C.](#) is het *nu* het moment om je hond te leren met kinderen om te gaan omdat je hond nog jong is. Het is een enorme aanrader om dit toch te doen ookal heb jezelf misschien (nog) geen kinderen in huis; er kunnen altijd kinderen naar jou toekomen om te vragen of ze de hond even mogen aaien.

We gaan onze hond dus moeten leren dat kinderen iets positiefs zijn; de aanwezigheid van kinderen

moet voor de hond dus een neutrale of positieve ervaring zijn. Vraag hiervoor aan de kinderen om de hond zachtjes te strelen over zijn rug en zij. Je kan zelfverzekerde kinderen de hond ook een snoepje laten geven. Zorg er dan altijd voor dat je hond ook direct zijn snoepje krijgt zodat hij de kinderen niet zal zien als personen die zijn snoepjes ‘stelen’. Voor de kinderen kan het aan te raden zijn hun handje vast te houden omdat sommigen terughoudend zijn naar honden toe. Doe hierbij heel gewoon en maak zeker niet de fout van de hond op te tillen of zijn hoofd vast te houden (anders vertel je tegen de hond dat kinderen iets ‘speciaals’ zijn waarvoor hij angst mag hebben). Hoewel het voor de hond een andere ervaring is, gaan we ons dus niet anders gedragen! Wanneer kinderen de honden willen knuffelen, moet je opletten dat ze de hond niet benauwen door ze te strak vast te nemen.

Een fout die veel mensen (onbewust) maken, is dat de hond wordt weggeduwd (zowel letterlijk als figuurlijk bedoeld) als er kinderen aanwezig zijn. Bijvoorbeeld, de kinderen lopen buiten rond en omdat de hond dit ziet als een spel, loopt hij mee. Als bezorgde ouder heb je natuurlijk angst dat hij één van je kinderen omverloopt dus doe je hem eventjes in zijn bench of hok. Dit is het figuurlijk wegduwen; de hond mag er niet bijzijn. Nu een voorbeeld van het letterlijk wegduwen. Stel je zit met je baby op de schoot en de hond wil even komen snuffelen. Dit heb je niet graag en je duwt hem weg. Door je hond aan de kant te schuiven wanneer kinderen aanwezig zijn, zal een kind voor hem de voorbode zijn van iets negatiefs (hij wordt weggeduwd).

Hoe gaan we dit dan wel doen? Het antwoord is eenvoudig: op een positieve manier! Als je de hond bij je kinderen wil weghalen, roep hem dan vrolijk en beloon hem uitbundig als hij bij jou komt (met snoepjes). Gun de hond dan terug zijn vrijheid, sluit hem niet op. Als je hem voor een korte tijd bij de kinderen wil weghouden, kan je hem simpelweg gewoon bij jou houden. Streel hem, geef hem wat snoepjes; je hond zal graag bij jou blijven. Wanneer je jouw hond voor lange tijd bij kinderen wil weghouden, zorg je best dat je dit op voorhand weet. Dan kan je jouw hond eventjes van tevoren apart plaatsen (bijvoorbeeld, als de kinderen binnen spelen, kan je de hond buiten laten). Wanneer je de hond apart plaatst, verwaarloos hem dan niet, maar ga eens een kijkje nemen. Op die manier wordt de hond niet bij de kindere weggehaald. Komen we nu terug op het andere voorbeeld: je hebt je baby in de hand en de hond komt snuffelen. Best is dat je de hond negeert, geef hem geen aandacht. Maar natuurlijk is het begrijpbaar dat je niet wil dat je hond met zijn neus zo dicht bij de baby komt. Draai je dan simpelweg om en blijf de hond negeren. Ook dan wordt hij niet weggeduwd, hij krijgt gewoon geen aandacht.

Een andere onbewuste fout is dat mensen op hun hond beginnen te mopperen wanneer hij interesse toont in een kind. Stel je hond snuffelt aan je kind en je kind reageert hier angstig op. Je zou dan je hond kunnen corrigeren op het snuffelen zodat hij leert dat hij niet aan kinderen mag snuffelen, maar dit is natuurlijk complete nonsense. Immers, je hond spreekt de taal van de roedel: met snuffelen wordt er kennis gemaakt en wordt er interesse getoont. Door te corrigeren, koppel je aan een kind iets negatiefs! Een andere mogelijkheid zou zijn om tegen je hond te roepen ‘rustig!’ met als doel dat

hij ophoudt met snuffelen. Dit is natuurlijk idem aan een correctie en opnieuw koppel je iets negatiefs aan een kind.

Om deze situatie aan te pakken, heb je twee opties: inspelen op de hond of inspelen op het kind. Het is ideaal voor je hond (en ook je kind) als je tegen je kind kan vertellen dat 'het hondje niets doet, hij snuffelt maar wat, hij vindt je leuk'. Probeer de angst bij het kind weg te nemen. Je laat dus je hond snuffelen, je laat hem kennis maken. Door niet op je hond te reageren, wordt dit voor hem een neutrale ervaring. Natuurlijk is het perfect begrijpbaar dat de kinderen dit absoluut niet willen en je de hond bij je kinderen moet weghalen. Dit doe je hetzelfde als hierboven. Duw hem niet weg, maar roep of lok hem tot bij je met snoepjes. Doe dit op een positieve manier!

Sommige honden zijn van nature meer terughoudender naar kinderen toe. Het heeft dan ook geen zin om te forceren dat zij kinderen leuk vinden. Je leert ze kinderen te accepteren door aan kinderen een leuke ervaring te koppelen. Voor dit type hond (maar eigenlijk voor alle honden) is het belangrijk dat zij een eigen plaatsje hebben (hok, bench, mand, e.d.) waar zij rust kunnen vinden. Indien de hond dan zelf niet in het bijzijn van een druk kind willen zijn, dan kan hij zich terugtrekken. Het is dan ook voornaam dat de hond op deze plaats niet gestoord wordt en zeker niet door de kinderen. Leer je kinderen dat ze de hond op deze plaats moeten gerust laten. Maak ook niet de fout om de hond naar deze plaats te sturen, anders belanden we in dezelfde situatie als hierboven.

Tot nu tot hebben we het vooral gehad over opvoeding van de hond, maar opvoeding van je kind is hier ook enorm belangrijk. Dit kwam ondermeer in het beginnend verhaaltje aan bod. Een hond mag perfect kunnen omgaan met kinderen, maar als kinderen in zijn oor nieten. . . Daarom is het belangrijk om ook je kinderen te leren wat kan met een hond en wat niet. Natuurlijk is de belangrijkste regel dat de hond geen pijn mag gedaan worden, maar dit is niet evident om te definiëren mede omdat elke hond een andere pijngrens heeft. Zo zullen sommige honden het tolereren als kinden aan zijn staart trekken, andere niet. Daarom kan je jonge kinderen best leren dat ze de hond enkel over de rug en over de zij mogen aaien *met de platte hand* zodat ze niet zouden knijpen. Dan wordt de hond nooit pijn gedaan.

Verder leer je de kinderen best de hond altijd met rust te laten, dan gebeuren er zeker geen 'accidentjes'. Willen de kinderen de hond aaien of ermee gaan spelen, laat ze het dan aan jou vragen. Op die manier ben je sowieso altijd verwittigd. Voor oudere kinderen moet de regel niet zo strikt zijn. Hiervoor kan je de regel versoepelen zodat ze de hond met rust moeten laten als hij eet of rust (eventueel ook als hij bij zijn speeltjes ligt). Maar hoe dan ook: laat kinderen niet alleen met honden!

Vele kinderen vinden het ook prachtig om de hond kunstjes te laten doen (bijvoorbeeld laten zitten of liggen), maar de meeste kinderen kunnen dit niet op een correcte manier doen: de hond voert de bevelen niet (direct) uit. Dit heeft twee nadelen. Ten eerste leer je de hond zijn bevelen uit te stellen waardoor hij ook minder goed naar jou zal luisteren en ten tweede leert de hond dat hij *niet* naar

de kinderen moet luisteren hetgeen hem automatisch als ranghogere plaatst. Hierdoor zal hij vlugger geneigd zijn om kinderen te corrigeren! De hond is de ranglaagste ook onder de kinderen! Leer je kinderen daarom dat ze de hond niet mogen commanderen.

Samen gaan wandelen is ook typisch een leuke bezigheid die je met het hele gezin kan gaan doen. Kinderen komen dikwijls af met de vraag of ze ook de lijn van de hond eens mogen dragen. Indien je dit toelaat, moet je je van twee zaken bewust zijn: dezelfde regels als wanneer jij gaat wandelen gaan op en je kind moet de hond kunnen blijven vasthouden. Dit eerste betekent onder andere dat de hond niet mag trekken, springen enzovoort. In principe zou jij nog altijd je hond kunnen corrigeren als dat nodig is. Soms gebeurt het dat wanneer een hond een kat of konijn ziet hierachter wil gaan jagen, zeker jonge honden. Deze katten of konijnen kunnen plotseling en onverwacht opduiken. De hond zou dan aan de lijn kunnen beginnen trekken en je kind moet dan in staat zijn om dit tegen te houden (jij kan alsnog de hond dan corrigeren). Daarom raden wij eigenlijk af dat je de leiband aan je kinderen geeft. Als je dit toch zou willen doen, kan je misschien overwegen om twee lijnen te gebruiken: één voor je kind, de andere voor jou. Dan ben je altijd zeker.

B. Gouden regels

We geven jou enkele gouden regels die je best in acht neemt bij de combinatie van kinderen en honden

- Laat je kinderen nooit alleen met je hond!
- Alles wordt aan jou gevraagd (snoepjes geven, spelen en aaien). De hond wordt enkel geaaid, niet geknuffeld of geknepen en snoepjes worden direct gegeven op de platte hand.
- Houd kinderen rustig in de omgeving van honden, anders wil de hond mee gaan spelen en veel kinderen zijn hier niet mee opgezet of kunnen hier niet mee omgaan.
- De hond wordt met rust gelaten.
- De kinderen komen nooit in de buurt (al zeker niet in) de hond zijn rustplaats.
- Laat je kinderen geen trekspelletjes doen; voor de hond zijn dit machtsspelletjes en je kind moet altijd ranghoger blijven dan de hond, i.e. je kinderen moeten in staat zijn om te winnen van de hond.
- Laat je kinderen de hond niet commanderen.
- Laat je kinderen niet alleen met de hond gaan wandelen.

VII. Inenting en gezondheid

Net zoals bij elk levend wezen, is de gezondheid van je hondje zeer voornaam. In deze sectie willen we je dan ook een beetje basisinformatie hierover geven. Of je een gezonde viervoeter hebt, is bepaald door twee factoren: erfelijkheid of aangeborenheid en verzorging. Aan de eerste factor kunnen we nu eenmaal niets veranderen, je hond kan geboren zijn met een bepaalde afwijking en je kan er alleen maar mee leren omgaan. Heeft je hond bijvoorbeeld slechte heupen, dan zal je moeten leren voorzichtig zijn met sprongen en dergelijke. De tweede factor, verzorging, hebben we zelf in de hand en hier hechten wij dan ook veel belang aan.

Verzorging is natuurlijk een heel breed begrip waar we volledige boeken zouden kunnen over schrijven. Het gaat hem om meer dan alleen maar water en eten geven en tijdig naar de dierenarts gaan. Verzorging heeft ook te maken met het ‘zich goed voelen’ zowel psychologisch als fysiek. Hierbij drukken we nogmaals op het belang van opvoeding en leiderschap: een hond die een goede opvoeding heeft en die jou erkent als de leider, is een gelukkige hond (een hond heeft van nature leiding nodig). Zich fysiek goed voelen heeft ook weer meer te maken dan simpelweg ‘niet ziek zijn’. Denk hierbij bijvoorbeeld aan warm weer wanneer vele honden geen blijf met zichzelf weten. Je hond verzorgen wil dan zeggen dat hij zich ergens kan verkoelen (bijvoorbeeld door een vochtige handdoek op de grond).

Net zoals iedereen voelen honden zich soms ook wel eens ziek. Dit met het verschil dat mensen tegen elkaar kunnen zeggen: ‘ik heb hoofdpijn’, honden kunnen dit niet. Je zal het dus zelf aan de hond moeten merken of hij zich slecht voelt. Dit manifesteert zich gewoonlijk als ‘zich anders gedragen’, bijvoorbeeld intoleranter, trager, vreemde houding, diarree, dorre vacht, enzovoorts. Omdat forceren geen zin heeft, raden we je aan om niet naar de hondenschool te komen als de hond zich slecht voelt.

Ziekjes?

Als je hond zich abnormaal gedraagt, sla je best één training over.

A. Inenting

Omdat voorkomen beter is dan genezen, leggen wij verplichte vaccinaties op. Op die manier voorkomen wij dat ziektes via onze hondenschool verspreid worden. Je fokker heeft de pup reeds laten vaccineren op zes weken, jij moet nog een tweede vaccinatie op twaalf weken laten doen door de dierenarts. Nadien kan je starten met de lessen op de hondenschool. Deze vaccinaties *moeten* elk jaar herhaald worden en dit wordt aan het ledensecretariaat nauwkeurig bijgehouden en gecontroleerd.

Vaccinaties

Je hond moet jaarlijks worden ingeënt.

Een ziekte waar we toch even aandacht aan willen besteden in de kennelhoest. Dit is vergelijkbaar met een griepje bij ons: zeer besmettelijk en in de meeste gevallen ongevaarlijk mits juiste behandeling. Door ontsteking van de luchtpijp zal je hond zwaar doen hoesten en eventueel doen braken. De infectie gebeurt via zogenaamde druppelinfectie, d.w.z. dat de ziekteverwekkers worden opgenomen via druppels die vrijkomen als de hond niest, hoest of braakt. De hond zijn speeksel is besmet, wanneer een hond aan de neus van een ander likt of van hetzelfde water drinkt, kan de ziekte zich al overdragen. Wanneer je hond enkele malen onverwacht hoest op een dag, raden we je aan om je hond preventief binnen te houden (en zeker niet naar de lessen te komen). Op die manier ga je tegen dat de (eventuele) ziekte zich verspreidt. Het kan zijn dat je hond 's anderendaags niet meer hoest, des te beter, maar het kan ook van niet. Raadpleeg dan best een dierenarts.

Het is niet mogelijk om je viervoeter voor *de* kennelhoest te laten inenten omdat de ziekte veel verschillende verwekkers heeft; net zoals bij de menselijke griep zijn er variëteiten. Bij een inenting, die door de neus gebeurt, wordt je hond beschermd tegen een deel van deze verwekkers. Met andere woorden, het kan dus zijn dat ondanks een inenting tegen kennelhoest, je hond de ziekte toch oploopt. Daarom is voorzichtigheid altijd geboden. Wanneer je hond de diagnose van kennelhoest krijgt, kan je best gedurende twee weken niet met andere honden in contact komen.

B. Parasieten

Zo goed als elke hond geraakt ooit besmet met wormen, dit betreft voornamelijk spoelwormen. Deze verslappen je viervoeter, hij heeft minder fut en minder conditie. Besmette dieren zijn dikwijls ook vatbaarder voor andere ziektes, daarom is het belang je hond regelmatig te ontwormen (twee tot viermaal per jaar). Om je nog een reden te geven: deze spoelwormen kunnen overgedragen worden op mensen. De overdracht (hond-hond of hond-mens) gebeurt via de uitwerpselen van de hond. Wanneer je hond dus in contact komt met besmette uitwerpselen, heeft hij het zitten. Dit gebeurt regelmatig en het is geen schande; op tijd en stond ontwormen is de boodschap!

Andere parasieten zijn vlooiën, luizen, schilfermijt en schurft. Deze herken je voornamelijk als je hond een dorre vacht krijgt en/of korstjes op zijn huid door het regelmatig krabben. Dit zijn vervelende beestjes, maar over het algemeen goed weg te krijgen na een behandeling. Wanneer je hond één van deze parasieten draagt, kan je ook best uit de buurt blijven van andere honden om zo de overdracht te beperken.

Nog meer vervelende beestjes zijn de teken. Vooral in de zomer verschuilen ze zich in varens en hoog gras en laten zich vallen op een prooi wanneer deze voorbijkomt. Ook zij zijn overdragers van verschillende (ernstige) ziektes. Hier is vooral preventie de boodschap, liefst door middel van pipet, spray of pil. Liever geen tekenband tijdens de trainingen, dit werkt niet gemakkelijk. Al deze middeltjes werken tegen bepaalde en niet alle teken. Daarom is het mogelijk dat een beschermde hond

toch nog een tekenbeet kan hebben. Verwijder deze altijd, best met een tekentang. Let er op dat het hoofdje van de teek niet onderhuids blijft zitten: dit kan ontsteken.

Parasieten

Bescherm je honden preventief tegen parasieten en ontworm regelmatig.

C. Loopsheid bij teven

Over het algemeen zijn teefjes tweemaal per jaar loops. Dit uit zich door een licht tot matig bloedverlies en soms gedragsverandering (voornamelijk minder temperament). De eerste loopsheid valt gewoonlijk tussen de zesde en achttiende maand. Wanneer je hondje loops is, ontzeggen we je gedurende drie weken het terrein. Dit omdat de reuen moeilijker in toom te houden zijn en we liever geen ongewenste dekkingen willen op onze hondenschool. Daarom kan je ook beter goed opletten wanneer je met een loopse teef gaat wandelen.

Slotwoord

Proficiat! Je bent nu aan het einde van dit boekje gekomen. We hopen dat je nu al enkele belangrijke dingen hebt opgestoken over de hondenwereld en over onze hondenschool. Je bent nu goed voorbereid op je eerste les, de introductieles, die binnenkort zal plaats vinden. We hopen dat je met volle goesting en tal van vragen naar deze les komt zodat deze les, en alle volgende lessen, interessant en leerrijk kunnen zijn.

Tot binnenkort!

Nota's & Vragen

